

ახალი დროება

თბილისი

№ 8

ყოველკვირეული გაზეთი

№ 8

რედაქციის ადრესი:

თბილისი, მიხეილის პროსპექტი, სახ. № 102.
რედაქტორთან მოლაპარაკება შეიძლება ყოველ დღე 12—2 საათამდე.
კანტორა ხელის-მომწერთათვის ღიაა ყოველ დღე დილის 9 საათიდან 2 საათამდე და საღამოს 5-დან 7-დე.
განცხადების ფასი: 1-ლ გვერდზე პეტიტით—15 კაპ., უკანასკნელ გვერდზე—10 კაპ.

შინაარსი.

1. 1907 წლის შესავალში. 2. მუშათა უპარტიო სიეხდი და ფართო მუშათა პარტია. 3. ფელეტონი. ლექსი—ბ.რიკაძეზე. 4. ანარხიზმი თუ სოციალიზმი. 5. სახალწლო ვიზიტები. 6. პატარა ფელეტონი. 7. თბილისი. 8. კავკასია. ელვთა კავშირები. 9. რუსეთი. 10. კავშირები. 11. რედაქციისაგან. 12. პასუხის პასუხი გაზეთ „ზარის“ თანამშრომელს კირილეს. 13. უმუშევრობა თბილისში. 14. შეცდომის გასწორება. 15. სიტყვების ახსნა. 16. განცხადებანი.

ყოველკვირეული გაზეთი

„ახალი დროება“

გამოვა ორშაბათობით.

გაზეთის ფასი ხელის-მომწერთათვის:

თბილისში: ერთი წლით 5 მანეთი,
„ ნახევარი წლით. 2 „ 50 კაპ.
„ სამი თვით. 1 „ 25 „
„ ერთი თვით — 40 „

თბილისის გარეთ:

„ წლით. 6 მან.
„ ნახევარი წლით 3 „
„ სამი თვით 1 „ 50 კაპ.
„ ერთი თვით — 50 „

კაზლგარ გარეთ:

„ ერთი წლით 8 მან.
„ ნახევარი წლით. 4 „
„ სამი თვით. 2 „
„ ერთი თვით. — 80 კაპ.

ცაფკე ნომერი ღირს ორი შუკრი.

მიიღება ხელის მოწერა პროვინციებში, შემდეგ პირებთან:

ქუთაისში—ისიდორე კვიცარიძესთან.
ბათუმში—მიხაკო კალანდარიძესთან.
აქოში—პაველე ჯალაღანიასთან.
ხონში—წიგნის მაღაზია „რუსთაველში“
ფოთში—ლავერენტი ტულუშთან.
ხაშურში—ლიზა ნეკაშვილთან, საკუთარ სახლებში.
ჩოხატაურში—კოტე მახარაძესთან.
გორში—არჩვაძის წიგნის მაღაზიაში.
ოზურგეთში—წიგნის მაღ. „იმედ“ში.
ლანჩხუთში—შალიკო ცინცაძის წიგნის მაღაზიაში.
ჭიათურაში—ვლადიმერ მოსეშვილთან.

თბილისში—1. წ. მაღაზ. „კოდნა“, სოსიკო მერკვი-
რძისთან. 2. სასტუმრო „ილტაში“, ვასილ კერესელიძისთან,
3. გოლოვინსკი პროსპექტზე—წიგნ. მაღ. „ნოვია რეჩ“ში.
4. მიხაილოვის ქუჩაზე—წიგნ. მაღაზ. „ობრაზოვანიე“-ში.
5. კირონი ქუჩაზე—ვასილ გადილიას წიგნის მაღაზიაში.

თბილისის ქალაქის გამგეობა

საყოველთაოთ აცხადებს, რომ მომავალ ოთხი წლის
1906—1910 წ. თბილისის ქალაქის საბჭოს არჩევნები 1907
წლის აპრილში მოხდება სამ საარჩევნო ნაწილში, რომელთა-

გან პირველში შედის 1, 2, 3 და 4 საპოლიციო ნაწილები;
მეორეში—5, 6 და 7 და მესამეში—8, 9 და 10 საპოლიციო
ნაწილები. ქალაქის გამგეობა უკვე შეუდგა საარჩევნო სიების
შედგენას, რომელშიაც შედის ყველა სახლის პატრონი და
ვისაც 1500 მან. ღირებული და მეტი უძრავი ქონება აქვთ
და ყველა ვაჭრები და მრეწველები, რომელთაც პირველი რი-
გის მოწმობები აქვთ აღებული. 1907 წ. თებერვლის დამლევს
უკანასკნელათ გამოაქვეყნებენ საარჩევნო სიებს, სადაც შე-
ტანილი იქნებიან ყველა ზემოაღნიშნული ვაჭარ-მრეწველნი,
რომელზედაც ნედლომეები არ ირიცხება, აცნობებს რა ამას
ქალაქის გამგეობა იმ აზრით, რომ ამრჩეველთა უმეტესობამ
მიიღოს მონაწილეობა, აუწყებს ბბ. სახლის პატრონებს,
დროზე გადაიხადონ მათზე დარჩენილი ნედლომეები.

3—3

1 იანვრიდან გამოდის ყოველდღიური პოლიტიკური და
ლიტერატურული ქართული გაზეთი

მნათობი.

გაზეთი ელირება:

თბილისში

წლიურათ 5 მან., ექვსი თვით 3 მან., თვიურათ 50 კაპ.

ქალაქ გარეთ

წლიურათ 6 მან., ექვსი თვით 3 მ.—50 კ., თვიურათ 60 კ.,

ცალკე № ყველგან 3 კაპეიკი.

ფოსტითა აღაზნის: Тифлисъ, Мих. пр., типографія Гр. Чар-
квіани, тамъ-же КОНТОРА газеты „МНАТОВИ“.

აქვე მიიღება ხელის მოწერა.

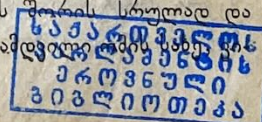
1907 წლის შესავალში.

რა იყო გასული 1906 წელი, რას წარმოადგენდა ის?
რა უანდერძა მან ამ (1907) „ახალ“ წელს?

აი, კითხვები, რომელთა პასუხი, უეჭველია, ყველას გვა-
ინტერესებს.

მივცეთ პასუხი მათ, რაც შეიძლება მოკლეთ, ორიოდ
სიტყვით.

გასული წელი იყო დიდებული და თან საშინელი არამც
თუ რუსეთის ისტორიაში, არამედ მსოფლიოშიაც... დიდებულია
და საშინელია ის მით, რომ სამოქალაქო ომი რუსეთის ძველ
თვითმპყრობელობასა და რევოლიუციას შორის სრულად და
სავსებით გამოაშკარავდა: მან მიიღო ნამდვილი სახელი და

თარცა გარეშე ორ მოპირდაპირე მტერ შორის, იმ განსხვავებით მხოლოდ, რომ კონტრ-რევოლუცია, რეაქცია, ესე იგი, ძველი მთავრობა თავისი მომხრე ხულიგანებით რევოლუციას და რევოლუციონურ ხალხს არა სცნობს თანასწორ მოპირდაპირე მხარეთა და მათ შორის უფრო ანადგურებს და ხოცავს ყველას, როცა ტყვედ უვარდებიან ცოცხლები, — და არა ბრძოლის ველზე! — მარა, ეს ხომ საერთო თვისებაა ყველა სამოქალაქო ომებისა!..

1905 წლის დეკემბრის დიდებულმა რევოლუციამ, რომელიც პროლეტარიატის ზურგზე გადაიარა, — და მხოლოდ მის ზურგზე, დროებით დამარცხება უანდერდა გასულ 1906 წელს. ამ დამარცხებას, რასაკვირველია, მოყვა მეფის მთავრობის-მიერ საშინელი დარბევა-დაწიოკება რუსეთის მრავალ კუთხისა, როგორც, მაგალითად, ბალტიის მხარესი, მოსკოვისა და საზოგადოთ საშუალო რუსეთის გუბერნიებისა, კავკასიისა, ციმბირისა და სხვათა და სხვათა...

მეფის მთავრობამ ამ ქარ-ცეცხლში „დუმაც“-კი მოიწვია, ალბათ, იმ იმედით, რომ შეეჩერებინა ამითაც ძლევამოსილი მსვლელობა რუსეთის დიდი რევოლუციისა...

მარა, როცა ამანაც ვერა უშველა-რა, გარეშე ის და მთელი რუსეთი სამხედრო მდგომარეობაში ჩააყენა, — თანაც დაუყენა მას უღმობელი ჯალათი — სამხედრო-საველე სასამართლო, რომელიც, როგორც ვიცით, ცელავს და ცელავს ყოველ დღე აუარებელ ხალხს, ნებისთ და უნებლიეთ, ოღონდ-დაც რამენაირათ ანარჩიას სძლიოს და რევოლუციას კისერი მოუგრიბოს... მარა, ესეც ამაოდ! ანარჩია კი არ სუსტდება, — უფრო ძლიერდება, რასაც ამტკიცებს ყოველდღიური აუარებელი მკვლელობა, ძარცვა-გლეჯა, ეკსპროპრიაცია და სხვა „მშვენიერებანი“ რუსეთის მეფური გამგეობისა!..

რევოლუცია, მართალია, თითქმის მიყუდდა, თითქმის „გული შეუსუსტდა“ — და გონიათ, კიდევ მოკვდაო, გათავდაო სტალიზინს თავისი ბიუროკრატებით, — და არა მარტო სტალიზინსა, — მთელ მაღალ ბურჟუაზიას და მემამულეებს, ერთი სიტყვით, შავრაზმელთ, მემარჯვენეებს; — და არა მარტო ამათ გონიათ ასე! ასე ფიქრობენ კადეტებიც, ეს ლიბერალ-ბურჟუებიც... მარა, „ის მაინც ბრუნავს“, — რევოლუცია-კი არ გათავებულა, ის ძალებს იკრებს, ის ვაჟაკდება, — მისი მეცხრე ტალღის დაკვრა მომავლის საქმეა და, შეიძლება, ახლო მომავლისაც... აი, სათქვენ უნდა იყოს მიპყრობილი ჩვენი ყურადღება, ჩვენი მზადება...

ახლა მეორე დუმას იწვევს მთავრობა, მეორეს რიცხვით, პირველს პროლეტარიატისათვის, ვინაიდან მთელი რუსეთის პროლეტარიატი და მისი პარტია — სოციალდემოკრატია პირველათ ღებულობს მონაწილეობას არჩევნებში, როგორც მთელი კლასი, მთელი პარტია.

ღებულობს, რასაკვირველია, იმიტომ-კი არა, რომ რაიმე იმედი ქონდეს დუმისა და მისის კანონმდებლობისა, — არამედ იმიტომ, რომ ისარგებლოს იმითაც ფართე მასისი, ხალხის რევოლუციონურ ძალების შესაკრებათ, მათ ბრძოლისათვის განსამზადებლათ.

ის (დუმა) მისთვის არც მიზანია სამოქმედო-სამოღვაწეოთ, საკანონმდებლოთ, როგორც კადეტებისათვის, — არც ღერძი, რომლის გარეშე, და მხოლოდ მის გარეშე უნდა ტრიალებდეს რევოლუციონური ხალხი, რომ გადააბრუნოს ძველი მთავრობა; — ის მხოლოდ ერთი ეტაპიდანია, ერთი პოლიტიკური დიდებული რევოლუციის ძლევამოსილი მსვლე-

ლობის გზაზე. ექვი არაა, მთავრობა იწვევს დუმას იმგვარ პირობებში და იმგვარ ზომით, რომ სურს ის იყოს ნამდვილი „ხულიგანური“, რომ, მისი შემწევობით, იურიდიულათა და ანადგუროს 17 ოქტომბრის მანიფესტი, კონსტიტუცია სრულად-სავსებით აღადგინოს ძველი თვითმპყრობელობა ფაქტიურათ ის ხომ ახლაც ბოზოქრობს!.. მას სურს, თუ არა ხულიგანური, დუმა ისეთი მაინც შეიქნეს, რომ აღდგენილათ დაიყოლიოს ის წვრილმანი დათმობებით, რომ გაერიოს მის მართვა-გამგეობაში, ერთი სიტყვით, — იყოს მხოლოდ „დამამშვენებელი“ სამკაული, — უფრო ზო დუმა, — ნამდვილი სათაბო, და არა რაიმეს გადამწყვეტი დაწესებულება... მთავრობის მომხრე პარტიები — მემარჯვენენი, — ეს შავრაზმელთა პარტია, — პარტია თავად-აზნაურებისა და მაღალ-მსხვილი ბურჟუაზიისა, აგრეთვე იმის მოწადინებელია სტალიზინი და ძმანი მისნი, და ამიტომ ესენი ცდილობენ თავიანთი წარმომადგენლებით აავსონ დუმა. ამათი პირდაპირი მოწინააღმდეგენია რევოლუციონური პარტიები — მათ თავში სოციალ-დემოკრატია, როგორც მსგევური, მეფური რუსეთის პროლეტარიატისა, რომელიც თითონაც ბელადია რუსეთის დიდებული რევოლუციისა...

ამათ სურთ სახალხო წარმომადგენლობა, — დემოკრატიული რესპუბლიკა...

ამისთვის-კი საჭიროა სრულუფლებიანი, მთელი რუსეთის მიერ საყოველთაო, პირდაპირი, სწორი და ფართული კენჭისყრით არჩეული დუმის მოწვევა, ესე იგი, დამფუძნებელ კრება, რომელიც ბოლოს მოუღებს ძველ წეს-წყობილებას და ახალს დააფუძნებს.

ამას-კი ვერ ეწვევა ხალხი მთავრობის დუმის შემწევობით არც მშვიდობიან გზით... ამისათვის ბრძოლაა საჭირო ბრძოლა მედგარი და მაგარი, რასაკვირველია, მხოლოდ თავის დროზე, — მომზადებით.

ორ მოპირდაპირე ბანაკ შუა — რევოლუციონერთა და რეაქციონერთა შორის — დგას, როგორც ყველგანდა ყოველთვის, შუამავალი პარტია, — პარტია ლიბერალებისა, საშუალო ბურჟუაზიისა და მაღალი ინტელიგენციისა!.. ესენი ჩვენ ნაცნობი კადეტებია! ამათ ძლიერ ეშინიათ ხალხურ მოძრაობისა, დიდი რევოლუციისა, რომ მან იმათ სატრფიალო კერძო საკუთრებას ძირ-ფესვები არ დაუნგრის... მათ სურთ შერიგება მთავრობასთან, ისინი ნახევრად მომხრენი არიან მხოლოდ ნახევრად სახალხო წარმომადგენლობისა: მათ უნდათ იყოს მეფე, იყოს მონარხია, თანაც პარლამენტარიზმი წარმომადგენლობა, ოღონდაც არა ისეთი დემოკრატიული როგორიც უნდათ რევოლუციონერებს, სოციალისტურ პროლეტარიატისა და გლეხ-კაცობის პარტიებს...

თავისთავად ცხადია, რომ, ვინც ქეშმარიტად დაინტერესებულია რუსეთის სრულ განთავისუფლებაში, მის მართვა-გამგეობის სრულ გადემოკრატებაში, ამ არჩევნების დროს მათ ხმა უნდა მისცენ სოციალისტურ პროლეტარიატისა და რევოლუციონურ გლეხკაცობის პარტიების კანდიდატებს. ხოლო, ვინაიდან ღღემდე, ყველა სოციალისტურ პარტიათა შორის, მხოლოდ პროლეტარიატის პარტია — სოციალდემოკრატია გადამდგამი ბრძოლის ასპარეზზე გარკვეული პროგრამითა და გარკვეული ტაქტიკით, ამიტომ მის — სოციალდემოკრატიის მუშათა პარტიის — კანდიდატს უნდა მისცენ ხმა და გაგზავნონ დუმაში ყოველმა მოქალაქემ, არამც თუ მარტო მუშათა კლასმა. აი, ამ ბრძოლაში, ამ არჩევნების შემწევობით ბრძოლის

სოციალ-დემოკრატიული
პარტია

შედგომადი გადაყვარა აწ უკვე განსვენებულ 1906 წელს ამ „ახალ“ 1907 წელში, სრულიად გამოუცნობელ რევოლუციის ქარ-ბუქში!..

ვისურვოთ, რომ ამ წელში თავის საშინელებასთან ერთად სილაღე შესძინოს რევოლუციას და გამარჯვება მიანიჭოს მთელ რუსეთის მებრძოლ ხალხს...

მუშათა უპარტიო სიმაჟი და ფართო მუშათა პარტია.

წარსულ წერილში ჩვენ მოვიხსენიეთ „უფრო საფუძვლიანი“ დამცველები მუშათა უპარტიო სიმაჟისა. რაში შესდგება ეს მათი საფუძვლები?

პირველ წერილში გარჩეულ საბუთებს ისინიც სათვალავში აგდებენ, ოღონდ მათ ისინი არ აკმაყოფილებენ. მუშათა სიმაჟი მართლა საქმეს მისცემს მუშათა კლასის აქტიურ ნაწილს, ის მართლა ხელს შეუწყობს რევოლუციის „ტუზიკიდან“ გამობრუნებას, და მის „გახსნას“, მაგრამ საქიროა მისი „პირდაპირი მიზანი“ ნაჩვენები იქნას. საშუალება არ უნდა იყოს მიზანზე დიდი. მიზნით კი ვერ ჩაითვლება მისი შემთხვევითი შედეგები. მაშ რა მიზანი დავარქვათ მუშათა სიმაჟს?—ფართო მუშათა პარტიის შექმნა; ეს არის მორიგი კითხვა დღევანდელი პოლიტიკური მომენტისა.

აღბათ პირობები ამ მომენტისა არაჩვეულებრივია, რაკი ასეთ არაჩვეულებრივ საშუალებას მოითხოვენ, როგორც არის მუშათა სიმაჟი,—დასკვნის მკითხველი, და სამართლიანი დასკვნაც იქნება. მუშათა სიმაჟის მომხრენი სწორეთ ასე ფიქრობენ. არაჩვეულებრივი ის არის, რომ მუშათა მოწინავე მასსა ძირითადად იცვლის ხასიათს. დაბრუნდა ხანა „ძველი ალექსისა“, როცა პროლეტარიატი თვის პოლიტიკურ ყოფა-ქცევაში სტიხიური გუნებით და გრძნობებით ხელმძღვანელობდა, და ფეხსა ვდგამთ „ახალი ალექსის“ ხანაში, როცა პროლეტარიატი პოლიტიკური ანგარიშით ხელმძღვანელობს, გულს აღარ ასდევს და გონების ხმას ემორჩილება.

ის პარტია, რომელიც აქნობამდე ჰყავდა მუშათა კლასს, ნამდვილათ არც-კი ჩაითვლებოდა პოლიტიკურ პარტიათ. ის იყო, თუ მართალი გინდათ, ტექნიკური ორგანიზაცია, *, რომელიც სტიხიურ მოძრაობას ემსახურებოდა, და ხანდახან, „თუ მოკლილი იყო“, პროპაგანდასაც ეწეოდა. შედიოდა ამ „ტექნიკურ ორგანიზაციაში“ (**) ისეთი ხალხი, რომელიც მხოლოდ ტექნიკურ ფუნქციებისთვის გამოდგებოდა, არც უარესი, არც უკეთესი. უფრო მოწინავე აქტიური ელემენტები მუშათა კლასისა და ინტელიგენციისა ამ ვითომდა პარტიის გარეშე იყო დარჩენილი. მაშინ სხვანაირათადაც არ შეიძლებოდა; ისტორიულათ პარტია საქიროც არ იყო. დღეს პროლეტარიატი ნელ-ნელა „ევროპიელდება“ და ეხლა კი მისთვის საქიროა პარტია და პარტია ევროპიული.

ევროპიული იქნება ის მაშინ, როცა გაფართოვდება, როცა ცხრა მილიონ რუსეთის მუშებისაგან 900,000 მაინც არის პარტიაში მოჰყვება **), როცა შიგ ბევრი იქნება ცოლ-

შვილიანი, მუშები *), როცა ის შეიქნება „დინჯი“ და აღილიდან დადგრა საძნელო ექნება **).

მუშათა სიმაჟი შეაერთებს ყველა მუშათა რევოლუციონურ სოციალისტურ პარტიებსა და ჯგუფებს. ეს კიდევ ცოტაა, მან უნდა შეაერთოს აგრეთვე პოლიტიკური და ეკონომიკური ორგანიზაციები—მუშათა პოლიტიკური პარტია და პროფესიონალური კავშირები. მართლაც, თუ ევროპიული გვინდა, ბარემ ევროპიული იყვეს: ბელგიაში (და უკანასკნელ დროს ინგლისშიც) პროფესიონალური კავშირები პარტიაში შედიან, და თუ რუსეთში აქნობამდე ასე არ იყო, ამაზე მეტს მაინც ნუ დავაგვიანებთ მუშათა სიმაჟისაო.

აი მოკლეთ ყველა ის „საფუძვლები“, რომელზედაც ემყარებიან ფართო მუშათა პარტიის და მუშათა უპარტიო სიმაჟის მქადაგებლები. ვნახოთ, რამდენათ ღრმად ისინი.

მთელ მათ ღერძს შეადგენს ის აზრი, რომ მუშათა მოძრაობა აქამდე სტიხიური იყო, დღეიდან კი შეგნებული ხდება. მართალია ეს აზრი? არა. მას აშკარა ბეჭედი აზის მეტაფიზიკისა, რომელსაც არაფერი სერთო არა აქვს პროლეტარულ აზროვნებასთან; მართლაც, ნუ-თუ სტიხიური—შეგნებულის სრული წინააღმდეგობაა? ის, რაც დღეს სტიხიურია, გუშინ შეგნებული ყოფილა,—ის, რაც დღეს შეგნებულია, გუშინ სტიხიური ყოფილა. „სტიხიური ელემენტი წარმოადგენს შეგნების შთანჯინებრივ ფორმას,—ამბობს ერთი გამოჩენილი მოაზრე მუშათა მოძრაობისა,—პრიმიტიული ბუნტები რამდენადმე შეგნების გამოღვიძებას აღნიშნავენ: მუშებს უქარწყლდებოდათ მამა-პაპური რწმენა მათი შემაგიწროვებელ წესების უცვლელობისა, და თუ შეგნებით ვერ იგნებდნენ, გრძნობდნენ მაინც შეერთებული მოქმედების საჭიროებას და ხელ-ალებით გამოიბერტყეს თავიდან მთავრობის წინაშე მორჩილება“. პრიმიტიული ბუნტებიდან შემდეგ საფეხურზე დაიბადა შეგნებული შეხედულება გაჭირვების მიზეზებზე, და მაშინების მტვრევა უკუგდებულ იქნა, როგორც შეუგნებელი, სტიხიური გამოხატულება კლასიურ სიძულვილისა. ასეთი იყო მთელი რუსეთის მუშათა მოძრაობის ისტორია. ის ნელ-ნელა ადიოდა შეგნების საფეხურებზე და ეს საფეხურები იმავე დროს სტიქიურიც იყო. გუშინ გაფიცვები წარმოადგენდნენ წინადადებულ ნაბიჯს, დღეს ისინი უკუგდებულ იქმნენ, როგორც სტიხიური, ნაკლებათ შეგნებული, და საერთო გაფიცვა მიღებულ იქმნა საუკეთესო იარაღათ, ხვალ იმანაც დრო მოიჭამა და სხვა. შეუძლებელია ერთი მიჯნის გავლება და თქმა, აი აქ თავდება შეუგნებლობა და იწყება „წმინდა შეგნება“.

ამნაირათ, ყალბია ის ძირითადი აზრი, რომელზედაც ამყარებენ მუშათა სიმაჟის მომხრენი თავის მოსაზრებას. ამიტომ ყალბია ის დასკვნაც, რომელიც ამ საფუძვლიდან გამომდინარეობს პარტიის შესახებ. ცილისწამების ხასიათს იღებს იმ აზრის მტკიცება, ვითომ რუსეთის მუშათა პარტია აქნობამდე ტექნიკური ორგანიზაცია იყო და მეტი არაფერი და თუ ეს ასეა, თუ ის არაჩვეულებრივი, რომელზედაც უთითებდნენ ფართო პარტიისა და მუშათა უპარტიო სიმაჟის მქადაგებლები, მეტაფიზიკის ნაყოფი ყოფილა, მაშ ძალაში რჩება ყველა ის ჩვეულებრივი ყოველდღიური გზა და საშუალებები, რომლებსაც ეს პარტია ხმარობდა და ხმარობს პროლეტარიატის

*) იხილეთ Ларинъ. Широкая рабочая партия и рабочий съездъ.

**) ი. ვ. გვერდი 11.

***) ნახეთ Ларинъ. III. р. II. и р. с.

*) Ларинъ, 10 გვ.

**) Ларинъ, 18 გვერდი.

მისამხრობათ;—ეს საშუალებებია: სწორე აწონ-დაწონილი პროლეტარული ტაქტიკა, რევოლუციონური ტეორია, დემოკრატიული ორგანიზაცია, და მხურვალე მონაწილეობის მიღება პროფესიონალურ მოძრაობაში.

✓ ყოველი მოფიქრებული პოლიტიკური გამოსვლა პარტიისა, რომელსაც ნათლათ ატყვია პროლეტარიატის ინტერესებით ხელმძღვანელობა, ანდამატივით იზიდავს ახალ და ახალ მეომრებს მუშათა პარტიის დროშის ქვეშ. ყოველი სწორე პოლიტიკური ნაბიჯი, მაშასადამე, აფართოვებს პარტიას. იმავე დროს, როდესაც კლასიური ბუძოლის გრდემლზე აინთება მუშების ახალ რაზმებში კლასიური შეგნების ნაპერწკალი და მათ წინ დაუდგებათ კითხვა: თუ რომელ დროშის ქვეშ დადგენ, — ისინი მხოლოდ ისეთ პროგრამას ირჩევენ, რომელიც უშიშრათ და მკაფიოთ რევოლუციონურ პროლეტარიატის ინტერესებს სავსებით გამოხატავენ. მაშასადამე, განმარტება და გავრცელება მასსაში რევოლუციონური პროგრამისა — აი კიდევ ერთი ნორმალური გზა პარტიის გაფართოვებისა და მასთან ერთად კადრშეკრებისა, რაც აგრეთვე ნაკლებ მნიშვნელოვანი არ არის.

აი, ეს არის ნაცალი გზა რუსეთის მუშათა პარტიისა, მისი წმინდა ტრადიციები. რატომ „საკმაოთ“ არ გაფართოვდა, არ „გავეროპიელდა“ ის? ნუ-თუ არ ესმოდა ეს უბრალო ანგარიში, რომ 900,000 წევრი სჯობია 120,000 წევრს? დიადაც ის უარს არ იტყოდა გაუფრთხილებას, მაგრამ ამაში მას ხელს უშლიდა ახიური პოლიტიკური წესწყობილება და ამიტომაც იყო, რომ ის უმასლობელეს მიზნათ ისვამდა და ისვამს ამ წესწყობილების მოსპობას და ენერგიულათ მიიღტვის ამ მიზნისაკენ, რათა ამით შეიქნას სიფართოვისაკენაც და სიღრმისაკენაც სრული განვითარებისათვის ფართო სარბიელი.

ფ ე ლ ე ტ ო ნ ი

ბ ა რ ი კ ა დ ა ზ ე .

(ჭიუგოდან).

სისხლით მოსერილსა ბარიკადაზე —
ბატარა ბავშვი, თორმეტის წლისა, —
ერთათ სხვა მებრძოლ ამხანაგებთან
ჯარის კაცებმა დააპატიმრეს.

— შენც იყავ მათთან? — დიახ, ვიყავი.

— ჰო და, შენ ეხლა უნდა დაგზვრიტო.
უცადე შენს რიგს. — თოფი ასწიეს,
იელვა ცეცხლმა, მიწენენ კედელთან
ბავშვის ერთგული ამხანაგები!..

— „ნება მიბოძეთ“, მიმართა უფროსს:

სახლში წავიდე, გამოვეთხოვო
საყვარელ დედას, — და დავბრუნდები...

— ვინ გაიძულებს აქ დაბრუნებას?

გინდა გაგვისხლტე?! — არა, ბატონო!

— მითხარ, სად ცხოვრობ? — იქ, შადრევანთან.

— მაშ, კარგი, წადი. — ეჰ, კაპიტანი
ბავშვმა აცდინა, — ტყვილში მოქნილმა!..

ეცინებოდათ ჯარის კაცებსა!..

და ეს იმათი ტლანქი სიცილი

უერთდებოდა გმინვას მომაცდევთ,
რომელნიც იქვე კედელთან იწვნენ...

„ფართო“ პარტიისა და მუშათა უპარტიო სიეზდის მქადაგებლები სულ მთლათ აუკუღმართებენ მთელ მუშათა მოძრაობის გზა და კვალს. მათ ფართო, რიცხვ-მრავალი უნდათ და მეტს აღარას დაგიდევნენ. ის, რაც ძალას შეადგენდა აქნობამდე, მათით, სისუსტე ყოფილა. უცხო ქვეყნელ პარტიებს რაც სავალალოთ და სავაგალოთ აქვს, ამათ სანატრელოთ მიაჩნიათ: იტალიის პარტიაში აგრარული ოპორტიუნისტები შედიან, მაშ, რატომ ჩვენშიაც არ უნდა შედიოდნენ. გერმანიაში ბერნშტეინი და დავიდი შედიან მუშათა პარტიაში, ჩვენ-კი მათ არ შეუშვებდითო და სხვა. აი, ასეთ შეცდომების გასწორებას ურჩევენ ისინი პარტიას. ბევრი, რაც შეიძლება ბევრი შევიდეს პარტიაში და ამის გასაადვილებლათ ეხლავე „შეთხელდეს“ პროგრამაო. აქ ყველა საუკეთესო ტრადიციები მუშათა მოძრაობისა დაწიხლოლია და გვერდზე გადაგდებული.

შევეხოთ მუშათა სიეზდის მქადაგებლების შეხედულებას პროფესიონალურ კავშირებზე. მათი აზრით, ესენიც პარტიაში უნდა შევიდნენ, და ესეც ერთად-ერთი მიზნით — პარტიის გასაფართოვებლათ. ავიწყდებათ, რომ ის რაც ფართო იქნება პარტიისათვის, ვიწრო იქნება პროფესიონალურ კავშირებისათვის და, მაშასადამე, დაახშობს და ხელს შეუშლის მათ ზრდას. პროფესიონალური კავშირების ინტერესი არის ორგანიზაციული დამოუკიდებლობა პარტიისაგან. პარტია მათთვისაც საჭიროა, მისი სამოქალაქო უფლებების დასაცველათ, — არა ფართო, არამედ მოქმედი, მოძრავი, მუდამ საბრძოლველათ მზათ მყოფი. მათი ერთ ორგანიზაციულ ჩარჩოვში ჩაყენება ორივეს ავნებს — პირველს ავიწროვებს, მეორეს მოძრაობას უძნელებს, ამძიმებს...

ამნაირათ, მუშათა უპარტიო სიეზდი დღეს ეს არის პრო-

შესწყდა ხუმრობა! იქ მყოფი ყველა
შესცქერს, არ სჯერათ: მათკენ, უკანვე,
ბავშვი, რომელსაც სიკვდილი ელის,
გულადათ მოდის, მოუახლოვდა,
დადგა კედლის წინ და შესძახა ზათ:
„აი, აქა ვარ, — მესროლეთ!“ მაგრამ,
სიკვდილმა ბავშვი იმ წუთს იბრალო,
რა-კი რომ შერცხვა თვის უგნურების,
და „აპატია“ მას კაპიტანმა!..

დ. ელიოზიშვილი.

ანარხიზმი თუ სოციალიზმი? *)

II

მატერიალისტური ტეორია.

როგორ უყურებენ ანარხისტები მარქს-ენგელსის მატერიალისტურ ტეორიას?

თუ დიალექტიური მეტოდი ჰეგელიდან მომდინარეობს, სამაგიეროთ, მატერიალისტური ტეორია ფეიერბახის მატერიალიზმის გაგრძელებაა. ეს კარგა იცოან ანარხისტებმა და ცდილობენ ჰეგელ-ფეიერბახის ნაკლულეფანებით გააშაონ მარქს-ენგელსის დიალექტიური მატერიალიზმი. ჩვენ უკვე აღვნიშნეთ ჰეგელისა და დიალექტიური მეტოდის შესახებ, რომ ანარხისტების ასეთი ფანდები ვერაფერს ვერ დაამტკიცებს, გარდა მათივე უხეირობისა.

* იხ. „ახ. დროება“ № 7.

ლეტარიატის მიერ უცნობ ბედისწერის ხელში თავის ჩაგდება, ყოველივე ნაცადის, მწარე და მძიმე გამოცდილებით მოპოვებული ხელიდან გაშვება, — მით ისარგებლებს მხოლოდ ხაზინი დღევანდელი მდგომარეობისა, რუსეთის პოლიტიკური რეაქტია და, მაშასადამე, დღევანდელ პირობებში ის უკან გადადგმული ნაბიჯი იქნება.

შოი.

საახალწლო მიზიბება.

ვილოცე რა მისიონერთა ეკლესიაში, აი იქ, სადაც ყოველგვარი ხულიგანები ლოცულობენ, რათა მისცეს მათ ღმერთმა გული ბოროტი და სული ეშმაკეული, მიუღოცე რა მათ ყოველივე ეს სიკეთე, ჩაფიქრდი; მაგრამ ფიქრი დიდხანს არ დამჭირდა, მალე მივხვდი, ვის ან სად რაგვარი მილოც მოლოცვა სჭირდებოდათ.

მივხვდი და შეუდექი კიდევ გზას.

— ერთი, ორი, სამი... გადავდგი ნაბიჯი.

— „სტოი, რუკი ვვერხს!“

თუ ბიჭი ხარ და ნუ გაჩერდები. გამაკეთებინეს „გემნას-ტიკა“, ავწიე მალა ხელები. ჩემი ათი ამართული თითი შევედრა ღმერთს და თვალები კი გულისაკენ მომართულს ხიშტებს.

გამიშინჯეს სხეულის ყოველი ნაწილი. ჯანმთელი გამოვდექი, არსად არა მტკიოდა რა. ჩემს ჯიბესაც არ ამძიმებდა არც ქანქარი, არც სხვა-რამ ეშმაკეული და მიმანებეს თავი.

— ოთხი, ხუთი, ექვსი... განვაგრძე გზა.

— „სტოი, კარმან ვვერხს!“

„კარმანი“ კი არა, შიშისაგან ენაც გარეთ გამოვაგდე.

ესენი კი სულ სხვა ანგელოზები იყვნენ. ერთს ხელის გულზე ეწერა: „ჯიბისტ-ანარქისტ“, მეორეს — „ჯგუფისტ-ლახვარისტ.“

ორივენი გულით ეწადდნენ, მაგრამ აკუმორებმა ჩემს ჯიბეს ვერა აშობინეს რა, რადგანაც იგი ბერწი*) გამოდგა. მეორეც ისა, ჩემს დაგლეჯილს პიდუკიდან შიგნით დახეულს პერანგს ხედავდნენ. გამანებეს თავი.

გავიარე ორი ჭირი. მივდივარ, რასაკვირველია, ლოცვით: „მენავეთა და ქუჩაზე მოგზაურთათვის ვილოცით“, ვფურჩულებ ჩუმათ.

— კაცო, ერთი შედექი და! შემომბლავლა უცებ ვილა-ცამ. მივიხედე — ჩვენი არშაკაა, შეშინებული, გაფითრებული სულს ძლივს იბრუნებს.

— რა ამბავია, არშაკ-ჯან? შევეკითხე გაკვირვებული.

— რაღა რა ამბავია, აი დახედე ამას! მომიტანა ცხვირ-თან რაღაც ქალაღი; „რომელიცა რომა ჩვენა ვართ ნამდვი-ლი ახალთაობა და რადგანაცა რომა სადღესასწაულოთ ფული გვინდა გამოგზავნე ხუთი თუმანი. არ მოგვცემ, ტყვია გულ-ში“, — წავიკითხე ქალაღში, რომელსაც ოთხსავე კუთხეზე რაღაც გამოურკვეველი ბეჭედი ესვა.

— გაიგე? შეშეკითხა კვლავ არშაკა.

— როგორ არა, ხუთი თუმანი სწერია.

— მერე?

— მერე სიკვდილი!

— ვა, კაცო, რათა, რასთვის, წელიწადი თორმეტი თვე ვწვლობ, ერთი კვირაა ლობიოს მეტი არა მიქამია-რა, რა არის, ვამბობ პატენტისათვის ფული შევაგროვო მეტეი და

*) ბერწი — საქონელი, რომელსაც მშობიარობა აღარ ექნება. ავტ.

ესევე უნდა ვთქვათ ფეიერბახისა და მატერიალისტური ტეორიის გამო.

აი, მაგალითათ, ანარქისტები დიდი ამბით გვეუბნებიან, რომ „ფეიერბახი პანტეისტი იყო“... რომ „მან კაცი გაღმერთა“... (იხ. „ნობ.“ № 7. დ. დელენდი) რომ „ფეიერბახის აზრით კაცი ის არის, რასაც ის სჯამს“... რომ ვითომ აქედან მარქსმა შემდეგი დასკვნა გამოიყვანა: „მაშასადამე, უმთავრესი და უპირველესი ეკონომიური მდგომარეობაა“... (იხ. „ნობ.“ № 6. შ. გ.).

მართალია, ფეიერბახის პანტეისტობაში, მის-მიერ კაცის გაღმერთებაში და სხვა ამისთანა შეცდომებში ეჭვი არავის შეაქვს, პირიქით, მარქსმა და ენგელსმა პირველათ გამოაშკა-რავეს ფეიერბახის შეცდომები, — მაგრამ ანარქისტები მაინც საჭიროთ სცნობენ ერთხელ კიდევ „გამოაშკარაონ“ უკვე გამოაშკარავებული შეცდომები. რატომ? ალბათ იმიტომ, რომ ფეიერბახის ძაგებით რამენაირათ გააშაონ მარქს-ენგელსის მატერიალისტური ტეორია, რომელიც ფეიერბახის მატერიალიზმიდან მომდინარეობს. თქმა არ უნდა, რომ თუ მიუღდგო-ლათ შევხედავთ საქმეს, ფეიერბახს, შეიძლება, ცუდ აზრებ-თან კარ აზრებიც ჰქონოდა, სწორეთ ისე, როგორც ეს ბევრ მეცნიერს დავმართა ისტორიაში. მაგრამ ანარქისტები მაინც განაგრძობენ „გამოაშკარავებას“...

ერთხელ კიდევ ვამბობთ, რომ ამისთანა ფანდებით ვერა-ფერს ვერ დაამტკიცებენ ისინი, გარდა თავიანთივე უხეირო-ბისა.

საინტერესოა, რომ — როგორც ქვემოთ დავინახავთ —

ანარქისტებს ზეპირათ მოუნდომებიათ მატერიალისტური ტეო-რიის გაკრიტიკება — სრულიად გაუცნობლათ, რის გამოც ხში-რათ ერთმანეთს ეწინააღმდეგებიან და უარყოფენ ერთმანეთის ნათქვამს, რაც, რა თქმა უნდა, სასაცილო მდგომარეობაში აგდებს ჩვენს „კრიტიკოსებს“. აი, მაგალითათ, ბ. ჩერქეზი-შვილს რო ჰკითხოთ, მარქსსა და ენგელსს სძულდათ მონის-ტიური მატერიალიზმი, ასე რომ მათი მატერიალიზმი უბრა-ლო მატერიალიზმი იყო, და არა მონისტიური:

„ის დიდი მეცნიერება ნატურალისტებისა თავის ევოლი-უციის სისტემით, ტრანსფორმიზმით და მონისტიური მატე-რიალიზმით, რომელიც ძაღვს სძულს კნგელსს... გვერდს უე-ლიდა დიალექტიკას“ და სხვა (იხ. „ნობ.“ № 4. ვ. ჩერქე-ზიშვილი).

გამოდის, რომ საბუნებისმეტყველო მატერიალიზმი, რო-მელიც ჩერქეზიშვილს მოსწონს და ენგელსს კი „სძულდა“, — მონისტიური ყოფილა და, მაშასადამე, მოსაწონი. ხოლო მარქს-ენგელსის მატერიალიზმი მონისტიური არა ყოფილა და, ცხადია, არც მოსაწონი.

მეორე ანარქისტი კი გვეუბნება, რომ მარქს-ენგელსის მატერიალიზმი მონისტიურია და ამიტომ ღირსია უარყოფისა:

„მარქსის ისტორიული კონცეპტია ჰეგელის ატავიზმი. აბსოლიუტური ობიექტივიზმის მონისტიური მატერიალიზმი საზოგადოთ, კერძოთ ეკონომიური მონიზმი მარქსისა, — შეუ-ძლებელია ბუნებაში და შემცდარია ტეორიაში... მონისტი-ური მატერიალიზმი გლახათ დაფარული დუალიზმი და კომ-პრომისა მეტაფიზიკასა და მეცნიერებას შორის“... (იხ. „ნო-ბათი“ № 6 შ. გ.).

ეხლა იმათ გავუგზავნო? მიშველე რამე, შენი კაცობის ქირი-
მე... იშტაზე არა ხარ, თითო რამე დავლიოთ!

— იშტა კარგი მაქვს, მაგრამ შევლისა-კი რა მოგახსენო.

— რატომ, რატომ, ძმაო-ჯან, იქ რო შემიტანო არ იქ-
ნება?

— სადა?

— აი, იქ, რაღა, არგანიზაციას რო ეძახიან, უთხარი თუ
ჩვენი არშაკაა, რამე წამალი დააყარეთქო.

— მალე იმათაც მოსთხოვენ ფულს. ვუპასუხე ცრემლ-
მორეულ არშაკას, რომელიც ქალაქში დახატულ კუბოს
თვალს არ აშორებდა. მას თვალწინ წარმოუდგა, რევოლვე-
რი, სიკვდილი, საფლავი და ქვითინი ამოუშვა. მეც, რასაკვი-
რველია, ბანი მივე და ორივენი მოვთქვამდით:

მითხარ, ძმაო არშაკ,

ეს რა ამბავია,

ან ფული მოგვეო,

ან და გულში ტყვია!

ჯგუფისტ-ლახვარისტი,

ანარხისტ-ჯიბისტი,

უკან მათრახები

და წინიდან ხიშტი;

ჯოჯოხეთი გახდა

დღეს ჩვენი ცხოვრება,

რა წყალში ჩავეარდეთ

და რა გვეშველება!

მოვიწმინდე ცრემლები და გავშორდი უნუგემო არშა-
კას.

შევიხედე სიონში, საუცხოვო სურათი იყო: თბილისის
ქალაქის თავი წინ მიუძღოდა „გლასნებს“. ყველას კრუშე-

გამოდის, რომ მონისტიური მატერიალიზმი დასაწინი
ყოფილა, მარქსსა და ენგელსსარ სძულვითა იგი, პირიქით,
თითონვე ყოფილან მონისტიური მატერიალისტები, და ამი-
ტომ უნდა უარყვოთ მონისტიური მატერიალიზმი.

ერთი ალთას, მეორე ბალთას! მოდი და გაიგე, რომელი
ამბობს მართლს: პირველი თუ მეორე! ჯერ თითონ ვერ შე-
თანხმებულან მარქსის მატერიალიზმის ავკარგიანობაზე, ჯერ
თითონ ვერ გაუგიათ მონისტიურია ის თუ არ არის მონის-
ტიური, ჯერ თითონ ვერ გამოურკვევიათ უბრალო მატერია-
ლიზმი უფრო მისაღებია თუ მონისტიური და ჩვენ კი კვებ-
ნით ცხვირი გაგვიხრტა: მარქსიში დავანგრეთო! დიახ,
დიახ, თუ ბ. ანარხისტები მომავალშიაც ასე გულმოდგინეთ
დაანგრევენ... ერთიერთმანეთის აზრებს, თქმა არ უნდა, რომ
მომავალი მათი იქნება!..

არა ნაკლებ სასაცილოა ის ფაქტი, რომ ზოგიერთა „შე-
სანიშნავ“ ანარხისტებს, მიუხედავად მათი „შესანიშნაობისა“,
ჯერ კიდევ ვერ გაუცვნიათ მეცნიერების სხვა-და-სხვა გვარი
მიმართულება, არ სცოდნიათ, რომ მეცნიერებაში სხვადასხვა-
ნაირი მატერიალიზმი არსებობს, რომ მათ შორის დიდი გან-
სხვავებაა: არის, მაგალითად, ვულგარული მატერიალიზმი,
რომელიც უარყოფს იდეალური მხარის მნიშვნელობას და მის
ზედგავლენას მატერიალურ მხარეზე; სამაგიეროდ არის ეგრეთ
წოდებული მონისტიური მატერიალიზმი—მარქსის მატერია-
ლისტური ტეორია—რომელიც მეცნიერული თვალთ უყუ-
რებს იდეალური და მატერიალური მხარის ურთიერთობას;
ხსენებული ანარხისტები კი ყველა ამას ერთმანეთში ურევენ,

ბი ეკირათ ხელში. თხოულობდენ „ქრისტეს გულისათვის“.
„ჯამაგირ მიუღებელთა, ცარიელ კასისა და უქანქაროთ
დარჩენილ თბილისის ქალაქის მართველობისთვის ვილოცოთ!“
სწევდა მალლა-მალლა პროტო-დიაკონი.

აქვე მოეტანათ საკურთხებლათ „ბოჩკა“, რომელშიაც
უნდა ჩაეწყათ უსახლ-კარო ქალაქის თავშესაფარში ადგილე-
ბის მიძებნელნი. ჩემი გულმხურვალე ვედრება გადავეცი მომა-
ვალ ღუმაში დაშნაკაცანების-მიერ წვერათ აღკვეცილ ხა-
ტისოვს და შეუდექე ჩემს გზას.

არც ერთი გაზეთი არ მეგულებოდა ცოცხალი, ამიტომ
უპირველესი ვიზიტი გავუკეთე „კავკაზს“. შესვლისათნავე,
რასაკვირველია, „ჩესტი“ ავწიე.

— როგორ მოვიკითხო თქვენი ჩინოსნობა? შევეკითხე
მოწიწებით.

— ძალიან კარგათ, ძალიან კარგათ! რა მიჭირს. ჩინი,
პატივი, დიდება, კარგათა ვარ. შარშან ცოტა არ იყოს სიბე-
რისა გამო თითქმის მამოდებდა. „კონსტიტუცია, რესპუბლი-
კა, თავისუფლება“... რეებს არა ვმხახვდი. თურმე ჰაერის ბრა-
ლი ყოფილა. მაგრამ ეხლა კვლავ უწინდებურს ჰკუთხე ვარ.
რეაქციის კოტოში მოვიკიდე კეფაზე.

მაუწყა დიდებულის კილოთი მათმა აღმატებულებამ. მარ-
თლაც და სახე სიამოვნებით უღიმოდა, გულზედაც ერთი დი-
დი ნიშანი შევნიშნე ზედ-წარწერით: „დღორნიკ № 1“.

რასაკვირველია, ზურგის შებრუნება ვერ გაუგდე და
უკან-უკან დახევით გამოველ ბრწყინვალე დარბაზიდან.

გამოველ, მაგრამ თქვენს მტერს მე სანახავი ვნახე! თმა
გაწეწილი პარმენ გოთუა, პალტო აკვალთილი ი. ჯაბადარი,
რედაქტორები გაზ. „სიმართლისა“, „ტალღისა“, „ვანთია-
ლისა“, „წინისა“ და სხვა მრავალ გარდაცვალებულ გაზეთე-

მათ შორის უბრალო განსხვავებასაც ვერ ხედავენ და ამა-
ვე დროს რიხიანი არხეინობით გვეუბნებიან: მეცნიერებას ვა-
ლორძინებთო!

აი, მაგალითად, პ. კრაპოტკინი დიდი ამბით მოგვითხ-
რობს თავის „ფილოსოფიურ“ ნაწერებში, რომ კომუნისტური
ანარხიზმი „თანამედროვე მატერიალისტურ ფილოსოფიას“ ემ-
ყარებაო, მაგრამ ერთი სიტყვითაც კი არა ხსნის, სახელდობრ
რომელ „მატერიალისტურ ფილოსოფიას“ ემყარება კომუ-
ნისტური ანარხიზმი: ვულგარულს, მონისტურს, თუ სხვას.
ცხადია ის ვერ ამჩნევს, რომ მატერიალიზმის სხვა-და-სხვა
მიმართულებათა შორის ძირეული წინააღმდეგობაა; ცხადია
მან არ იცის, რომ ამ მიმართულებათა ერთმანეთში არევა
„მეცნიერების ალორძინება“ კი არა, — პირდაპირი უვიცობაა
(იხ. კრაპოტკინის „მეცნიერება და ანარხიზმი“, აგრეთვე „ანარ-
ხიზმი და მისი ფილოსოფია“).

ასეთივე საქმე ემართებათ კრაპოტკინის ქართველ მოწა-
ფეებს, ყური დაუგდეთ:

„ენგელსის აზრით და აგრეთვე კაუცკის აზრითაც მარ-
ქსმა დიდი სამსახური გაუწია კაცობრიობას იმით, რომ მან...
სხვათა შორის „მატერიალისტური კონცეპცია აღმოაჩინა.
მართალია ეს? ჩვენ არ გვგონია, რადგან ვიცით... რომ ყვე-
ლა ის ისტორიკოსები, მეცნიერები და ფილოსოფოსები, ვინც
კი აღიარებდა ისეთ აზრებს, რომლითაც საზოგადოებრივი მე-
ხანიზმი მოჰყავს მოძრაობაში გეოგრაფიულ, კლიმატიურ—
ტელურიულ, კოსმიურ, ანტროპოლოგიურ და ბიოლოგიურ
პირობებს, — ყველა ესენი მატერიალისტები არიან“ (იხ. „ნო-
ბათი“ № 2).

ბისა გარბოდენ შეშინებულნი. ყველა იმათგანს რამდენიმე-
კარდაცვალეულ გაზეთის აჩრდილი მისდევდა უკანდინ.

საქმე იმაში იყო, რომ მიცვალეულების პატრონებს პა-
ნაშვიდი არ გადაეხდნათ მიცვალეულთათვის. პირიქით, თი-
ბის არაფრათ ჩაეგდოთ მათი სიკვდილი და ახალ-ახალ გა-
ზეთებს სვამდენ მათ აღვილას.

რედაქტორები შეშინებულნი მაინც ასე იხთიდენ ბო-
ლის ძველი მიცვალეულების წინაშე:

უდროვით მიცვალეულნი

ჩვენ ბევრი დავიტირეთო,

ბევრი გვაკურთხეს ბერათა,

ბევრმაც მეტეხში ვსწირეთო!

ეხლაც მოველით კუბოებს,

სუდარა შემოგვწირეთო,

როდის გვეწვევა მიქელა

ვერ გამოვიცნობთ წინეთო!

„კაკაზი“-კი იცინოდა, ხითხითებდა და მაღლა ახტუნე-
ბდა გულზე ჩამოკიდებულ ჯვარ-მენდლებს.

აფარიდეს სურათს თვალი, გამოვეშურე ვოგზლისაკენ. აქ
ვილაცისთვის „ექსტრენი“ მატარებელს ამზადებდენ; მისთვის
„სულსუტებს“ უკანდინ ძველი „ვედრო“ მოებათ. ვისარ-
გებლე, ჩავჯექე შიგ და გავეშურე დასავლეთისაკენ. ჩაუვარე
გორს. მივიარ-მოვიარე მაზრა. სურათი გამოცვლილიყო. ქო-
ხებიდან კენესა და ტირილი მოისმოდა, დარბაზებიდან კი—

გხენების სიმღერა:

ნიკო, ნიკო, საყვარლიკო,

კაი ბიჭი ხარ,

რომ იცოდეს ხანჯალიკო,

როგორ მიყვარხარ!

გამოდის, რომ არისტოტელის და გოლბახის „მატერია-
ლიზმს“ შორის, რომლებიც ერთმანეთს ეწინააღმდეგებიან,
ან და მარქსისა და მოლერშოტის „მატერიალიზმს“ შორის,
რომლებიც ერთმანეთს უარპყოფენ,—განსხვავება არა ყოფი-
ლა! კრიტიკაც ასეთი უნდა! და აი, ამ ცოდნის პატრონებს
მოუნდომებიათ მეცნიერების გადახალისება! დიხ, ტყუილათ
არ უთქვამთ რუსებს: „нѣда, колы сапожники начнѣтъ печь
широги“!..

ჩვენს „შესანიშნავ“ ანარხისტებს სადღაც ყური მო-
უკრავთ, რომ მარქსის მატერიალიზმი „კუქის ტეორიაა“ და
გვიკივიენებენ.

„ფეიერბახის აზრით კაცი ის არის, რასაც სჯამს. ამ ფორ-
მულამ მარქსზე და ენგელსზე ისე იმოქმედა, როგორც ჯა-
დომ“... რის გამოც მარქსმა ის დასკვნა გამოიყვანა, რომ...
„მასასადამე, უმთავრესი და უპირველესი ეკონომიური მდგო-
მარეობა, წარმოებითი ურთიერთობა არისო“... შემდეგ ფი-
ლოსოფიურათ განაგრძობენ ანარხისტები: „თქმა იმისა, რომ
ერთათ ერთი საშუალება ამ მიზნისა (ცხოვრების) ჭამა და ეკო-
ნომიური წარმოება არისო, შეცდომაა იქნება... ჭამა და ეკო-
ნომიური მდგომარეობა რომ უმთავრესათ, მონისტიურათ,
იდეოლოგიის გამსაზღვრელი იყოს, მაშინ ზოგიერთა ბელტო-
ყლაპიები გენიოსები იქნებოდენ“ (იხ. „ნობ.“ № 6 შ. გ.).

აი თურმე რა ადვილი ყოფილა მარქს-ენგელსის მატე-
რიალიზმის გაბათილება: საკმარისია ვინმე „ბარიშნისაგან“ გა-
იგონოთ რაიმე ქუჩური ბრალდება მარქსზე და ენგელსზე,
საკმარისია ეს ქუჩური ბრალდება ფილოსოფიური რიხით გა-

ფარჩის კაბა, თავსაკრავი,

ჩიხტა და კოპიო

გავიხლეს, ეხლა კი ხარ

ქკუის კოლოფიო!

თორემ, მითხარ რასა ჰგვანდა

დრო შარშანდელი,

არც თავადი, არც პრისტივი

და აღარც მღვდელი!

ყველა წელში მოიკაცეო

გლეხების წინა,

ჩემო, ნიკო, საყვარლიკო,

რამ შეგაშინა!

აი, ეხლა შენ ნამდვილი

გმირი ხარ ხალხში,

„ნედომიკებს“ გიბრუნებენ

თითო მათრახში!

მაგრა დაჰკა, გენაცვალე,

ზეკუციაში,

ყმაწვილებო, ალავერდი,

დაჰკარით ტაში!

თარი, საზანდარი და ზურნა ლხინობდენ აივანზე.

ლხინი კარგია, მაგრამ ახლო ვინ მიმიშვებდა. ნიშადუ-
რის ეტლით მოუსვი იქიდან დასავლეთისკენ.

შევდექე ყვირილაში.

„ცეცხლითა და მახვილით“ წავიკითხე ერთს გადამწვარ
სახლის კედელზე. „ბოქაული მახარაძე“. ეწერა ქვეშ. ეს ორი
სიტყვა საკმარისი იყო ელვის ფრთები შემესხა და გავცლოდი
ამ ალაგს.

ავიკრიფე კალთები და ვეწვიე ქიათურას. აქ, მართლაც,

იმეორათ რომელიმე „ნობათის“ ფურცლებზე,—რომ მაშინ-
ვე „კრიტიკოსის“ სახელი დაიშასხურათ! ერთი გვითხარით
ბატონებო: სად, როდის, რომელ პლანეტაზე სთქვა, ან რო-
მელმა მარქსმა სთქვა, რომ „ჭამა განსაზღვრავს იდეოლოგიასო“?
რატომ ერთი წინადადება, ერთი სიტყვა მაინც არ გვიჩვენეთ
მარქსის ნაწერებიდან თქვენი ბრალდების დასასაბუთებლათ?
მართალია, მარქსი ამბობდა, რომ ადამიანების ეკონომიური
მდგომარეობა განსაზღვრავს მათს შეგნებას, მათს იდეოლოგი-
ასო,—მაგრამ ვინ გითხრათ, რომ ჭამა და ეკონომიური მდგო-
მარეობა ერთი და იგივე არისო? ნუ-თუ არ იცით, რომ ფი-
ზიოლოგიური მოვლენა, როგორიცაა, მაგალითათ, ჭამა,—
ძირიანათ განიჩევა სოციოლოგიური მოვლენისგან, როგო-
რიცაა, მაგალითათ, ადამიანების ეკონომიური მდგომარეობა? ამ
ორი სხვადასხვანაირი მოვლენის ერთმანეთში არევა, ვთქვათ,
ეპატიება რომელიმე „ინსტიტუტის“, მაგრამ როგორ მოხ-
და, რომ თქვენ, „სოციალდემოკრატიის გამანადგურებელნი“,
„მეცნიერების ამალორქინებელნი“,—თქვენც ასე უთავბოლოთ
იმეორებთ „ინსტიტუტების“ შეცდომას?

ან როგორ უნდა განსაზღვროს ჭამამ საზოგადოებრივი
იდეოლოგია? ჩაუყვირდით აბა თქვენს სიტყვებს: ჭამა, ჭამის
ფორმა არ იცვლება,—ძველათაც ისე სჭამდენ, ღებავდენ და
ინებდენ, როგორც ეხლა; იდეოლოგია კი დღითი დღე
იცვლება,—ანტიკური, ფეოდალური, ბურჟუაზიული, პროლე-
ტარული—აი, სხვათა შორის, რა ფორმები აქვს იდეოლო-
გიას; განა წარმოსადგენია, რომ იმან, რაც არ იცვლება, გან-
საზღვროს ის, რაც დღითი დღე იცვლება?..

დიდებული სურათი დამხვდა. მდინარე ყვირილის ერთს ნაპირს მშვიდით მიწოლილიყვენ ჩასუქებული, ძალზე გამძლავრნი გვამნი, მეორე მხარეს კი იდგენ გაშვებული ჩონჩხები. ისენი ცრემლებს უმატებდნენ უდარდელათ მოთამაშე მდინარეს.

— პური, სამუშაო, პური, სამუშაო, მოისმოდა მწუხარე ხმა აჩრდილებისა.

ღრბნანს ველარ გაუსწორე თვალი ამ სურათს და მოუსვი „მხიარულ“ ქუთაისისაკენ.

განვიზრახე ბუღვარის ნახვა.

უკუ მაგდეს!

სამხედრო-საველე სასამართლოს მისთვის კატორღა გადაუწყვეტია, რადგან ვილაც მოსიერნეს ცხვირი ვერ შეუყენებია და ცემინებისაგან გოროდოვოს გავლის დროს.

იქაურ „ბარიშნა-კავალრებს“ განზრახვა აქვთ მომავალ სახელწიფო საბჭოში თვისი წარმომადგენელი გაგზავნონ ბაღის განსათავისუფლებლათ.

არ დავიზარე და შევიარე შავი-ქვის მრეწველთა საბჭოში. შემხვდა ნაცნობი მოსამსახურე და შევეკითხე.

— რას შვრება საბჭოს კასა?

— ძლიერ იტკიებს თავსა!

— რათა?

— საქმე უკუღმა წარიმართა!

რევიზია საჭიროთ აღარ ვცანი და ფოთისაკენ მივბრუნდი. აქ, მუხამბაზის ხმა შემომესმა. ფოთელები მღეროდნენ.

ისევ და ისევ ღვინითა, არიალაღე,

ჩვენი გრძნობით და ფიქრითა, თარიალაღე,

მხოლოდ ერთს შენ, მხოლოდ ერთს შენ, არიალაღე

ცხადია, „შესანიშნავ“ ანარხისტებს ვერ გაუგიათ მარქსის მატერიალიზმი და თავის გაუგებრობას, თავისდა უნებურათ, მარქსსა და ენგელსს ახევევენ თავზე. ტყუილათ კი არ უთქვამთ ძველათ: „კარგ მთქმელს კარგი გამგონეც უნდაო“...

დავეყვით ქვემოთ. ანარხისტების აზრით მარქსის მატერიალიზმი „იგივე პარალელიზმია“... ან კიდევ „მონისტიური მატერიალიზმი გლახათ დაფარული დუალიზმი და კომპრომისია მეტაფიზიკასა და შეცნეერების შორის“... „მარქსი დუალიზმში ვარდება, იმიტომ, რომ წარმოებით ურთიერთობას სახავს, როგორც მატერიალურს, და ადამიანის სურვილსა და ნებას კი, — რაგვარც იდეალისა და უტოპიას, რომელსაც არა აქვს მნიშვნელობა და არსებობს კი“ (იხ. „ნობ.“ № 6. შ. გ.).

ჯერ ერთი, რომ მარქსის მონისტიურ მატერიალიზმს არავითარი ერთობა არა აქვს უთავბოლო პარალელიზმთან; ამ მატერიალიზმის აზრით მატერიალური მხარე, შინაარსი, აუცილებლათ წინ უსწრებს იდეალურ მხარეს, ფორმას; პარალელიზმი კი უარპყოფს ამ შეხედულებას და გადაქრით ამბობს, რომ არც მატერიალური და არც იდეალური მხარე, არც ერთი მათგანი არ უსწრებს წინ ერთი მეორეს, — ორივე ერთათ, პარალელურათ ვითარდებიანო.

მეორეთ, თუნდაც რომ მართლა „წარმოებით ურთიერთობას სახავდეს მარქსი, როგორც მატერიალურს, და ადამიანის სურვილსა და ნებას კი, როგორც ილიუზიას და უტოპიას, რომელსაც არა აქვს მნიშვნელობა“, — განა ეს იმას ნიშნავს, რომ მარქსი დუალიზმია? დუალიზმი, როგორც ვიცით, თანხაზ მნიშვნელობას აწერს იდეალურ და მატერია-

ნიკოლაძე, გენაცვალე, თარიალაღე.

— აფერუმ! — ბანს აძლევდა ქალაქის კასა.

— აზბახდარუმ! ეძახოდა ნიკოლაძის ჯიბე. დავსტკბი შიქასტით და მივეცი თავი შავი ზღვის ტალღებს. მივესალმე მშვენიერ, კოპწია სოხუმს. ის, როგორც ზღვის ფერია, მიწოლილიყო ზურმუხტის ლოგინზე და თავი ოცნების ბალიშზე მიედლა.

გვძინავს და გვძინავს ძმობილო,

რათ შემოგვეცქერი ავათა,

შენც თუ მიწვები ბალიშზე,

მიგიღებთ სანახავათა!

ძილი ხელს არ მაძლევდა. გავკარი ბათუმისკენ. აქ საარჩევნო ბურთი გავედოთ. ფედერალისტები და ეს-დეკები დამოხილბულიყვენ საარჩევნო ყუთში, მაგრამ, ძმობილობა ვერ გამოადგათ. როგორ და რა მოხდა, მაგრამ კენჭების ჩხარუნის შემდეგ ეს-დეკებმა შავი თავი ამოიღეს ყუთიდან, ფედერალისტებმა კი თეთრი. რის შემდეგც შემდეგი სიმღერა იყო:

მოგვატყუეს, გვითხრეს ძმობა,

ერთათ გვესურდა კენჭაობა,

მაგრამ ბოლოს გამოვიდა

მათის მხრიდან მელობა!

ჩვენ ისინი გავათეთრეთ,

გავაშავეს იმათ ჩვენა,

როგორც ჩვენ მაშინ მოგტყუედით —

სირცხვილისგან ღრჩობს ენა!

წარმოიდგინეთ თქვენ პირში ჩალა გამოვლებული კაცი და მიხედებით მათ მდგომარეობას.

მაგრამ უფრო მიმიხედებით მაშინ, როდესაც თქვენ წარმოიდგენთ, რომ მე რაც ამ ფელეტონში თავიდან ბოლომდე

ლურ მხარეს, როგორც ორ მოწინააღმდეგე პრინციპს; მაგრამ თუ თქვენი სიტყვით მარქსი მაღლა აყენებს მატერიალურ მხარეს და, სამაგიეროთ, მნიშვნელობას არ აძლევს იდეალურ მხარეს, როგორც „უტოპიას“, — მაშინ საიდან-ღა გამოატყვრინეთ, ბ. „კრიტიკოსი“, მარქსის დუალიზმი? ცხადია, ჩვენს „კრიტიკოსს“ არ სცოდნია სიტყვა ჯუჯიზმის მნიშვნელობა.

მესამეთ, რა კავშირი აქვს მატერიალისტურ მონიზმს დუალიზმთან, როდესაც ბავშვმა კი იცის რომ მონიზმი ერთი პრინციპიდან გამოდის — ბუნებიდან ან ცხოველებიდან — რომელსაც მატერიალური და იდეალური ფორმა აქვს; მაშინ როდესაც დუალიზმი ორი პრინციპიდან გამოდის — მატერიალურიდან და იდეალურიდან — რომლებიც, დუალიზმის აზრით, ერთმანეთს უარპყოფენ?

მეოთხეთ, როდის იყო, რომ მარქსი „ადამიანების სურვილსა და ნებას“ „უტოპიათ და ილიუზიათ სახავდა“? მართალია, მარქსი ადამიანების სურვილებს და ნებას „ეკონომიური განვითარებით ხსნიდა და როცა ზოგიერთა კაპიტალიზმის სურვილები ეკონომიური ვითარებას არ შეეფერებოდა, უტოპიურს ეძახდა მათ; მაგრამ განა ეს იმას ნიშნავს, რომ ვითომ მარქსის აზრით ადამიანების სურვილები საერთოთ უტოპიურია? ნუ თუ ამის ახსნაც საჭიროა? ნუ თუ არ წავიკითხავთ მარქსის სიტყვები: „კაპიტალიზმს უფლებების მხოლოდ ისეთი იდეალის სახეს, რომელთა გადაჭრაც მას შეუძლია“ (იხ. „სურკრიტიკის“ წინასიტყვაობა), ე. ი. კაპიტალიზმს, საერთოთ რომ ვთქვათ, უტოპიურ სურვილებს არ გააყვება? ცხადია,

გამბეო ნამდვილია, თვალით ნანახი და არა გაგონილი.
მშვიდობით მეორე ვიზიტებამდე. იმედია გეწვით.
რიგოლმეტო.

პ ა მ ა რ ა მ ე ლ ე მ ო ნ ი.

ანაბრულათ დავუტყვე მყვარალა მტკვარი,
მტკვარი ცქრილა, მუდამ ცელქი და მოუბარი
და, გლახ-ობოლი გულ-ნატენი ბიჭი-ქართველი
რუსთ ქვეყნის ჩრდილოს დავბინავდი, ვაჰ, ჭირმნახელი!
აწ ჩემი მუხა მუნჯი ნევის უცქერს ნაპირებს,
ძველ ზნეს არ იშლის, ისევ თქვენთან ბაასს აპირებს.

შვა-ლამე არის...

უზარმაზარი სრა-სასახლე მწყრალათ დაჰყურებს
უძრავს, შავ ნევას! გამოცდილი ჯაშუშის ყურებს
არ გაეპარვის გამგლეოთ სიტყვა, წყალის შრიალი:
— ვინ იცის, ეგებ, შეთქმულია ოხერ-ტიალი?

გაღვილი გულ-მკერდს, ბნელით მოცულ ზანტი მდინარის
ორთქლის გემები აღარ სერავს... იქ, იქ ვინ არის,
მეფის დარბაზში მოწიწებით მუხლ-მოდრეკილი,

ხატის წინაშე რომ ლოცულობს, ვით განდგეილი?
ვის, ვის ავედრებს დაჟინებით, ნეტავ, უფალსა?
რათ არ აშრება „წრფელი“ ცრემლი „ნათელსა“ თვალსა?

— სტოლიპინია—ღვთის მოსაფი, სვე-პრემიერი!
„ღმერთო მალალო!—იტყვის იგი—ეს ჩემი ერი,—

„რუსეთის ხალხი, შენ ხელთ არის უბედურია...
„მუდამ ოფლსა ღვრის, მაგრამ, მუდამ შია, სწყურია...
„იესო ქრისტეც, მომივლინე სასწაულია
„და შთამაგონე, ვით გავკურნო ხალხის წყლულია“.

ჩვენს „კრიტიკოსს“ ან არ ესმის რას ამბობს, ან განზრახ
ამახინჯებს ფაქტებს.

მეხუთეთ, ვინ გითხრათ, რომ ვითომ მარქს-ენგელსის
აზრით „ადამიანების სურვილსა და ნებას მნიშვნელობა არა
აქვსო“? სად ამბობენ ამას ისინი, რატომ არ დაგვისახელებთ?
განა „18 ბრიუერაში“, „კლასთა ბრძოლაში“, „სა-
მოქალაქო ომში“ და სხვა ამისთანა ბროშურებში „სურვი-
ლებისა და ნების“ მნიშვნელობაზე არ ლაპარაკობს მარქსი?
მაშ რატომ ცდილობდა მარქსი სოციალისტურათ გავეითარე-
ბინა პროლეტარების „ნება და სურვილები“, რატომ ეწეოდა
მათში პროპაგანდას, თუ „სურვილებისა და ნების“ მნიშვნე-
ლობა არ სწამდა? ან რაზე ლაპარაკობს ენგელსი თავის ცნო-
ბილ წერილებში 1891—94 წლებში, თუ არ „ნებისა და
სურვილების“ მნიშვნელობაზე? მართალია, მარქსის აზრით
ადამიანების „ნება და სურვილები“ ეკონომიური მდგომარე-
ობიდან იღებენ თავიანთ შინაარსს, მაგრამ განა ეს იმას ნიშ-
ნავს, რომ მათ არაერთგვაროვანად არა აქვთ ეკონომიურ
ურთიერთობის განვითარებაზე? ნუ-თუ ამ მარტივი აზრის მო-
წოდება ასე ძნელია ანარქისტებისთვის? დიხ, დიხ, მართალი
უთქვამთ, რომ კრიტიკის მადა სხვაა და კრიტიკა ქიდეც სხვა...

კიდეც ერთი ბრალდება: „ფორმა უშინაარსოა წარმოუ-
დგენელია“... ამიტომ არ შეიძლება ითქვას, რომ „ფორმა
მოსდევს (უკან რჩება კ.) შინაარსს... ისინი თანაარსნი არი-
ან“... წინააღმდეგ შემთხვევაში მონიშიმ აბსურდიაო (იხ.
„ნობ.“ № 1. შ. გ.).

ცოტა რამ არეგია ჩვენს „მეცნიერს“. შინაარსი უფორ-

უცებ დაბნელდა... ელექტრონის ჩაქრა კანდელი,
მიწიერის-წილ ციურ შუქის გაჩნდა ნათელი...

ჭერი გაირღვა და ზეციდან, გაბრწყინებული,
წმიდანის სახით მოველინა ტრეპოვის სული.

პირქვე დაეცა პრემიერი შიმ-მორეული

და აუთრთოლდა წმინდა გული, სუსტი სხეული...

„ჰე პრემიერი! ყურად ვიღე შენი ვედრება,

„შენ ცრემლთა დენა მთის ნაკადულს სწორეთ ედრება...
„აწ მოისმინე, თუ რას გეტყვის ის წმინდა გვამი,
„ვინც ხალხის სვე-ბედს შეაღია ცხოვრების ჟამი.
„შენ გულს აშფოთებს ბეჩავ რუსთა მწარე ბედია,
„მათი შიმშილი, ტანჯვით-ხრილი მათი ქედია?
„რა მიზეზია, რაც რომ გადის დრო და ჟამია,
„უფრო მატულობს ხალხის წყლული და ბაღლამია?!
„ის, რომ მცხოვრებთა ისეც დიდ რიცხვს, უთვლილსაო.
„ბუნება უფრო მეტს უმატებს, ვინემ კლავსაო.
„მიწა და წყალი იგივე რჩება, რაც რომ იყო, —
„და ერთის ხედრი ხუთმა კაცმა თუ გაიყო,
„რალა უნდა ხედეს თითო მათგანს საბრალდოსაო?
„თავის მიწაზე ვერ დაატეხს ვერც კალოსაო...
„ახლა, მშვიდობით! აწ ბაასი შეწყდა ჩვენო;
„მიზეზი გითხარ, დასკვნას თითონ მიაგენიო!“
გაჰქრა ჩვენება, თან წარიღო „წმინდა“ „ნათელი“
და კვლავ აინთო ელექტრონის დიდი კანდელი.

მეისვე შეიკრა გარღვეული იგი ჭერია

და, გაიბერტყა-რა მტვერისგან შავი წვერია,

ზეზე წარმოხდა სტოლიპინი პრემიერია

და დაიყვილა: „ეს დღე, ხალხო, ბედნიერია!

„ტრეპოვის სული ზოგვევლინა, ხალხო, მხსნელათო,
„მის წმინდა ნებას შევასრულებ ეხლავ, ხელათო!

მთ წარმოუდგენელია, ეს მართალია; მაგრამ მართალია აგ-
რეთვე ის, რომ აწსებულ ფორმა არას დროს არ შეესაბამება
საგვებით აწსებულ შინაარსს, პირველი უკან რჩება მეორეს, ახა-
ლი შინაარსი რამოდენიმეთ მუდამ ძველ ფორმაში ახვევია,
რის გამოც ძველ ფორმასა და ახალ შინაარსს შორის მუდამ
კონფლიქტი არსებობს. სწორეთ ამ ნიადაგზე ხდება რევო-
ლიუციები და ამაში გამოიხატება, სხვათაშორის, მარქსის
მატერიალიზმის რევოლიუციონური სული. „შესანიშნავ“
ანარხისტებს კი ვერ გაუგიათ ეს, რაც, რა თქმა უნდა, მხო-
ლოდ მათი ბრალია და არა მატერიალისტური ტეორიისა.

ასეთია ანარხისტების შეხედულება მარქს-ენგელსის მატე-
რიალისტურ ტეორიაზე, თუ შეიძლება ამას შეხედულება
უწოდოთ.

ჩვენ მეტს აღარაფერს ვიტყვით ამაზე; ისეც საკმაოდ აშ-
კარაა, რომ ანარხისტებს საკუთარი „მარქსი“ გამოუგონიათ
საკუთარი „მატერიალიზმით“ ხელში და მას ესვრიან „ბომ-
ბებს“, — ნამდვილ მარქსს და ნამდვილ მატერიალიზმს ერთი
ტყვიაც არ ხედება...

რა კავშირია დიალექტიურ მატერიალიზმსა და პროლე-
ტარულ სოციალიზმს შორის?

„ყველა სოფელში თითო-თითო სახრებელაო!
„აი, რა არის უებარი თქვენი შველაო!
„თუმც საუკუნოთ დაგებუქვის, ძმაო, თვალიო,
„სამაგიეროთ გაიხარებს მომავალიო!“

თაფუნა.

მუშათა მოძრაობა და პროფესიონალური კავშირები.

თ ბ ი ლ ი ს ი.

ბატონო რედაქტორო! უმორჩილესათ გთხოვთ თქვენ პატივცემულ გაზეთში ადგილი დაუთმოთ ამ პატარა წერილს. ლიმონათის ზავოდის კონდუქტორებმა, სახელდობრ მუშუა, შიოა, სერგუა, კაბა, ვანო, არშაკა, და ვასოა მოინდომეს „კუჩრების“ ჯამაგირის დაკლება. აქამდე თვითოეულ „კუჩრს“ ქონდა თავის კონდუქტორისაგან თვეში თვრამეტი მანეთი; ამ ექვს თვეს ასე იყო. ახლა ამ ვაჟ-ბატონებმა დაიწყეს ისეთი ხულიგანური მოქმედება, რომ ამბობენ: აწი ვეღარ მოგცემთ, რასაც აქამდე გძლევდით, რასაც მოგცემთ, იმას დასჯერდითო. ამათი ხელმძღვანელობით და მიხედვით, სხვა კონდუქტორებმაც დაიწყეს ასეთი ძახილი. ამ ვაჟბატონებს დავიწყებოდათ, რომ თავიანთი ხელმოწერილი ქაღალდი ჩვენ ხელთ გვაქს... ახლა-კი უარს იძახიან. მაგრამ, ამათ! ასე ერთი შეტევით უნდათ გაიმარჯვონ ამ გაუმაძღრებს. ნათქვამია: ერთი დრო არავის შერჩებაო! დადგება დრო, რომ თქვენისთანა ვაჟბატონები, მალე ალიგავოს დედა-მიწის პირიდან. ამხანაგებო, „კუჩრებო“! მედგრათ დავიცვათ ბრძოლით მოპოვებული ჩვენი უფლებები.

მუშა.

ზასუხი ბ. საჯაოხელს.

ყოველ-კვირეულ გაზეთ „ახალ დროების“ მე 6 №-ში დაბეჭდილი იყო წერილი ბ. საჯაოხელისა:

— „მკერვალ-ხაზინების — კვაიპაძისა და მიქელაძის ოინები“.

1. ტყუილია ვითომდა მე ორ-სამ ადგილას სახლები შემიძინოს; მაქვს მხოლოდ ერთი ერთი სახლი, რომლის ღირებაც არ აღემატება 300—400 თუმანს, ამის გასაგებათ ბ. საჯაოხელს დიდი შრომა არ დასჭირდება.

2. ტყუილია ჩემ-მიერ 10 დეკემბერს ხაზინების მოწვევა და მათთან თათბირის გამართვა, ვითომდა მუშების გაფიცვის წინააღმდეგ რაიმე ზომების მისაღებათ, როგორც ბევრი სხვები, ისე მეც გაჩუმებული უყურებდი გაფიცვის დასასრულს და დღეს აქამომდე წმინდათ და სინდისიერათ უსრულებ ჩემ მომუშავეთ ყველა იმ მოთხოვნებს, რომელნიც მათ წარმომიდგინეს. ამაზედაც, თუ კი მოისურვებს, ადვილათ შეუძლია ბ. საჯაოხელს, შეკრიბოს ცნობები და დამტკიცდეს ჩემი სიმართლე.

ს. კვაიპაძე.

ამხანაგო რედაქტორო!

ამას წინათ „ტაღლის“ რედაქციაში ამხ. რაქდენიძეს გადაეცა ნეოფიტე ხუნდაძის წერილი, რომელიც შეეხებოდა დიმიტრი ხუნდაძის საქმეს და მასთან უთხარი, თუ არ დაიბეჭდებოდა, არ დაეკარგათ და უკან დაებრუნებიათ. წერილი არ დაიბეჭდა, არ ვიცი, რა მიზეზისა გამო, მიემართავ რაქდენიძეს უკან და აბრუნოს წერილი, რადგანაც მე ამას წერილის ავტორი მთხოვეს. პასუხს ველი, რაც შეიძლება ჩქარა.

ირაკლი ვაჩიშვილი.

ჩემი ადრესი: რედაქცია „ახალი დროება“.

ამ ერთი კვირის წინათ, თბ. მეთორნე მუშათა პროფესიონალურ კავშირის ერთმა წევრმა შესწირა რაჟა-ლეჩხუმის ორგანიზაციას ოცი მანეთი. ეს ფული მან გადასცა კავშირის წარმომადგენელს. ვთხოვთ კავშირის ბ. წარმომადგენელს, — გვაცნობოს გაზეთის საშუალებით, გადასცა თუ არ ეს ფული მან დანიშნულებისამებრ.

აფუნა—.

კ ა ვ კ ა ს ი ა.

გლეხთა კავშირები.

როდესაც ქალაქში დაიქუხა პროლეტარიატმა და მტარვალთა წინააღმდეგ აშკარა და გაბედული ბრძოლა გამოაცხადა, მაშინ სოფლის გლეხთა ციხეებშიც ბანი მისცა საერთო კიჟინას პროლეტარიატისას. ამ ორმა მკვიდრმა ძალამ, — შეკავშირებულმა და შეერთებულმა, სოციალ-დემოკრატიულ მუშათა პარტიის წმინდა დროშის ირგვლივ, ქედი მოახრევინა პატიოსან შრომის მატარებელთა წინაშე მსუწრე კაპიტალისტებს, გაუმაძღარა მემამულეებს და მათ მფარველს — რეაქციას! — მაგრამ, დრო იცვალა! მუშათა ძალების ღირსეულად შეუკავშირებლობის გამო, ბურჟუაზიის რევოლუციისადმი ღალატით, ხალხის რისხვით გატეხილი რეაქცია კვლავ აღსდგა და ცეცხლითა და მახვილით მოგვდგა მუსრის გასაწვლათ!... — კაპიტალისტები რეაქციით ზურგ-გამაგრებულნი დაუყოვნებლივ წვდენ კისერში პროლეტარიატს, და პროლეტარიატის მიერ ოფლით და სისხლით მოპოვებული უფლებები პროცენტებით დაიბრუნეს უკან. აგრეთვე მოგექცათ თქვენ, გლეხებო, სოფლის უმსგავსი მემამულენი: იმათაც დრო იხელთეს და, რაც არ აუღიათ თქვენგან ორ სამ წელში, ხედავთ, დღეს ერთათ მიაქვთ, და, თუ შეძლება ხელს არ გიწყობს მსუწრე დასაკაყოფილებლათ, მაშინ მტარვალები ოჯახს გიწიოკებენ და გინადგურებენ! — გლეხებო! თქვენც შეადგინეთ, მსგავსათ ქალაქის მუშებისა, კავშირები, დაარქვით ამ კავშირებს „საგლეხო კავშირი“, და აი ამ საერთო გლეხურ კავშირში მოიყარეთ თავი ყველა დაბეჭავებულმა გლეხებმა — იცოდეთ, ბოროტების შემმუსრავი ძალა „ერთობაშია“! — ხედავთ, ქალაქის-მუშების კავშირების მეოხებით როგორ უმჯობესდება ქალაქის მუშების მდგომარეობა და ილაგდება თავაშვებულ ექსპლოატატორთა უმსგავსობა! — მაშ, შეერთდით გლეხებო ერთ ძლიერ კავშირათ და გაყევით საჭირო დროს ბრძოლის ველზე მუშათა პარტიას, სოციალ-დემოკრატიულ პარტიას, რომელიც ბოლომდე იბრძოლებს საერთო თავისუფლებისათვის, კაცობრიობის საერთო ბედნიერებისათვის.

ილია ბახტაძე.

რ უ ს მ თ ი.

რუსეთის კანონმდებლობის შესახებ თათბარა. 14 დეკემბერს, სავაქრო-სამრეწველოების მინისტრ ფილოსოფოვის თავმჯდომარეობით; მოხდა პირველი კრება მუშათა კანონმდებლობის შესახებ თათბირისა. კრებას დაესწრო მრეწველთა ორგანიზაციების და „დანიტერესებულ დაწესებულებათა“ წარმომადგენელნი.

კრება გახსნა მინისტრ ფილოსოფოვმა. მან თავის სიტყვაში განიხილა საფაბრიკო კანონმდებლობის ისტორია და საჭიროთ სწრა მომავალ სახელმწიფო დუმაში კანონ-პროექტ-

ტის შეტანა, —მწარმოებლების მხრივ „სანტაქესო“ სიტყვა წარმოსთქვა პეტერბურგის ფაბრიკანტების წარმომადგენელმა გლეზბერმა. საქარხნო-საფაბრიკო კანონმდებლობის შესახებ საკითხის ისე დაყენება, როგორც მას აყენებს სამინისტრო, გლეზბერის აზრით, მეტათ რთულია და ცუდი შედეგები მოგვლენის ქვეშ არის შედგენილი. ამიტომ საჭიროა, რომ ეს წუთიერი გავლენა საფუძვლათ არ დაედვას კანონმდებლობით მოქმედებას.

მუშების მოთხოვნები მათი „შეგნების“ ნაყოფი არაა, ის პირდაპირ გამოწვეულია აგიტაციით, რომელსაც პოლიტიკური მიზანი აქვს. კანონ-პროექტი ჯერ-ჯერობით მხოლოდ ქარხანა-ფაბრიკის მუშებს ეხება, მაგრამ, თუ გავითვალისწინებთ, როგორ აგიტაციას ეწევიან მასსაში, მაშინ აშკარა იქნება, რომ ეს კანონ-პროექტი ჩქარა შრომის სხვა დარგებზე უნდა გავრცელდეს. და თუ ეს ასე მოხდა, მაშინ მწარმოებელთა საქმე დაღუპულია. „უბრძვლელს ყოვლისა, ჩვენ უნდა შევეკითხოთ იმით, რომლებსთვისაც ფრიად საზარალო იქნება ასეთი კანონ-პროექტი, —ესენი არიან არა მარტო მწარმოებელნი, არამედ მომხმარებელნიც, —ამიტომ ყველა ეს, სარგებლობის მაგიერ, ზარალს თვით იმ მუშებს მოუტანს, რომლების მდგომარეობის გაუმჯობესებას თქვენ ასე ცდილობთ.

მუშები — ეს მოძრაი მასსაა აგიტატორების ხელში, და სანამ ასეთი პირობები იქნება, მუშათა კითხვის გადაწყვეტა სასიფათოა. რამდენათაც გვიან შეიტანენ ღუმაში კანონ-პროექტს, იმდენათ უფრო კარგათ შეიძლება ამ კითხვის შემოწმება და გადაწყვეტა.

ფილოსოფიამ ანუგეზა გლეზბერი და უთხრა, რომ თუმცა კანონ-პროექტის შეტანის ვადა ჯერ არ არის დანიშნული, მაგრამ საქმის ძალათ გავრცელება არაფერ სარგებლობას არ მოგვითანსო — და სხვა, თითქმის გლეზბერის აზრის იყვენ სხვა ორატორებიც. საუცხოვო იყო ლოდის ფაბრიკების წარმომადგენლის სიტყვა: „პატიოსანი მუშების“ უაპეკანოთ დატოვება არ შეიძლება, —სთქვა მან. ეს რომ სიმართლეა, მაშინ აბა ვინ არ დაეთანხმება ხაზინების წარმომადგენელს? თათბირის შემდეგ კრებაზე დაწვრილებით განიხილავენ ამ საკითხებს.

უკანასკნელი დროის გაფიცვები. უკანასკნელი დროის გაფიცვები მთელ რუსეთში ხანგრძლივ და შეტის-მეტ სასტიკ სასიათს ღებულობს. ორივე მხარე —ხაზინები და მუშები, რაზმებიან და ერთი მეორის დასამარცხებლათ სამკედრო-სასიცოცხლო ბრძოლას ეწევიან. ხაზინები ხშირათ ლოკა-უტს აცხადებენ: ხურავენ ქარხანა-ფაბრიკას და ასი ათასობით სვრიან ქუჩაში მუშებს. უკანასკნელ დროს მოხდა გაფიცვები შემდეგ ქალაქებში:

პარმაზა. —გაფიცვენ ძეხვების ღუქნების მუშები. გაფიცვა ოთხ კვირას გაგრძელდა, ბოლოს, იძულებული შეიქნენ მუშები, დათანხმდნენ ხაზინების პირობებზე. ერთათ-ერთი დათმობა ხაზინების მხრივ ის იყო, რომ შესდგა მომრაველი კომისია ურთიერთშორის მომხდარ უთანხმოების გადაწყვეტათ. სამაგიეროთ მუშების სასარგებლოთ გათავდა სერვალთა ლოკაუტი. ხაზინები დაეთანხმნენ, —სახლში აღარ უტყვენ სამუშაო; მუშაობა მხოლოდ სახლოსნოებშია სავალდებულო. მოისპო ნაჭრობით მუშაობა. სამუშაო დღე ცხრა

საათია იმ შემთხვევაში, უკეთუ ძალიან საჭირო იქნება სამუშაო დღის გაგრძელება, მაშინ ზედმეტ სამუშაო ქირას ღებულობს მუშა.

სელდვი. —ექვსი კვირაა გაფიცული არიან ჩოთქების ფაბრიკის მუშები, რიცხვით 1000 კაცი. მოითხოვენ სამუშაო დღის ერთი საათით შემცირებას და სამუშაო ქირის მომატებას. გაფიცვას მეჩოთქების პროფესიონალურ კავშირის ცენტრალური ბიურო ხელმძღვანელობს. თავის მხრივ ხაზინებმა შეკრეს კავშირი და წინააღმდეგ თხოულობენ სამუშაო დღის გადიდებას და სამუშაო ქირის დაკლებას.

სუვალკი. გამოცხადდა ტყავის ქარხნების მუშების საყოველთაო გაფიცვა. გაფიცვა იმან გამოიწვია, რომ ხაზინებმა მოინდომეს კვირეულის მაგიერ დღიურ სამუშაოს შემოღება. ხაზინები უკანასკნელ დროს მზათ არიან, —ცოტა რამ დაუთმონ გაფიცულებს, მაგრამ მუშები მაგრათ დგანან და მოითხოვენ ყველა მოთხოვნების დაკმაყოფილებას. გაფიცვას აქაც პროფესიონალური კავშირი ხელმძღვანელობს.

სამარა. —მოსალოდნელია საქონლის გადამტვირთავ მუშების გაფიცვა. უკანასკნელ დროს დიდი უკმაყოფილება დაიბადა მუშებში.

პრასნოიარსკი. —ათ დეკემბერს კრასნოიარსკის რკინის გზის სახელოსნოსა და დებოში დაიწყო პოლიტიკური გაფიცვა. გაფიცვა გამოიწვია ჟანდარმ ტერეშჩენკოს მკვლელების შესახებ სამხედრო საველე სასამართლოს განაჩენმა. მუშებმა მოინდომეს კრების მოხდენა, მაგრამ ჯარმა გაფანტა. რამდენიმე კაცი დაიჭირეს.

ლოძი. —გაფიცვები ისე ფართოთ არც ერთ ქალაქს არ მოსდებია, როგორც ლოძს. აქ ორი მოპირდაპირე —ხაზინები და მუშები, ერთი მეორის წინააღმდეგ სამკედრო-სასიცოცხლოთ ამხედრდნენ. ლოძის ფაბრიკანტები მზათ არიან ულუკმა-პურათ ქუჩაში გამოუძახონ 30 ათას მუშას, რაც ოჯახობით 70 ათასს შეადგენს. ფაბრიკანტების მხრივ, ასეთი სასტიკი ზომები იმან გამოიწვია, რომ მუშებმა უარი თქვეს იმ საზიზარ პირობებზე, რომელიც მათ პოზნანსკის ფაბრიკის პატრონებმა დაუდევს: ფაბრიკის მაშინ გაუხსნით, უკეთუ სწრაფად სიით მეხუთე მუშას დაეთხოვით და ამასთანავე მოსთხოვენ დელეგატებს, —საჯაროთ ბოლიში მოეხადათ დირექტორის წინაშე.

ორ დეკემბერს ფაბრიკანტების კავშირმა შემდეგი განცხადება გამოკიდა: „რადგან პოზნანსკის ფაბრიკის გამგეობის პირობები არ მიიღეს მუშებმა, ამიტომ კავშირი საჭიროთ სცნობს გამოუცხადოს მუშებს, რომ 15 დეკემბერს ყველა ფაბრიკები დაიხურება და მუშებს დაითხოვენ, უკეთუ ამ დრომდე მუშები მუშაობას არ განაახლებენ იმ პირობებში, რომლებიც მათ ფაბრიკის გამგეობას დაუდვია.“

მუშებმა აღარ დაუცადეს 15 დეკემბერს და ყველამ ანგარიში აიღო. სისრულეში მოიყვანნ თუ არა თავიანთ მუქარას კაპიტალისტები ამას მომავალი დაგვანახებს.

უმუშევრობა. დაუსრულებელი გაფიცვები, გაძულებული ბრძოლა კაპიტალისტებსა და მუშებ შორის დღითი დღე აღიდებს უმუშევართა რაზმს. დღე არ გაივლის ისე, რომ რომელიმე გაჯიუტებულმა ხაზინმა ქუჩაში არ გამოისროლოს, როგორც უფარგისი ნივთი, რამდენიმე ათათასი მუშა. უმუშევრობა დღეს რუსეთის ყველა ქალაქებს მოედვა.

აქიდან სამი დღის განმავლობაში 5 ათას ხუთასი უსაქმით დარჩენილი მუშა გავიდა.

ირკუტსკში ბაზარი საცხეა უსაქმოთ დარჩენილ მუშებით, ზავოდებზე და სახელოსნოებზე პირდაპირ იერიში მიაქვთ სამუშაოს მძებნელთ.

ზაიკალის და ციშბირის რკინის გზებზე მრავლათ ითხო-
ვენ მუშებს.

პეტერბურგში, რაც დღე გადის, მით უფრო მეტ მუშებს ისერიან ქუჩაში. პუტილოვის ქარხნიდან 13 დეკემბერს დაითხოვეს 1200 მუშა. 15 დეკემბერს დაიხურა ნევის გემთა საამშენებლო ქარხანა. უმუშევრობა თანდათან ხელოსნებშიაც იკიდებს ფეხს. 5 დეკემბერს ღურგლების, ხუროების, მეჩუქურთმეების და სხვათა კრებაზე გამოიკვია, რომ საზოგადოთ მრეწველობის დაცემა ხელოსნებშიც გამოიწვია უმუშევრობა. უკანასკნელნი დიდ გაქივრებაში არიან. უმუშევართა საბჭოს აღმასრულებელ კომიტეტის სადგომზე პირდაპირ იერიში მიჰქცეოდა უმუშევრებს. ყველა თხოულობს სამუშაოს. აღმასრულებელი კომიტეტი უძლურია, რამე დახმარება გაუწიოს მათ.

კაც შიკრებში.

ჩვენ მივიღეთ აღმასრულებელ კომისიიდან „ცენტრალური საბჭოს რეზოლუცია, შესახებ „ზარის“ კორესპონდენტისა“.

„ზარის“ მესუთე ნომერში მოთავსებულია კირილეს „ლიწერილი“ საბჭოსადმი. კირილე, ეყარება რა „ზარის“ მეორე კორესპონდენტის „ატოტს“, შესახებ საბჭოს მეორე-მესამე კრებისა, სთხოვს საბჭოს — „ზნეობრივად დამაკმაყოფილე“ და „ქეშმარიტება“ აღადგინო. ჩვენ საჭიროთ ვცნობთ განვაცხადოთ, რომ „ზარის“ მეორე კორესპონდენტის „ატოტი“ სრული არაა, კერძო ხასიათი აქვს (ერთი პირისაგან გამომდინარეობს) და ამიტომ არავითარ პასუხს არ აგებს არც საბჭო, არც მისი აღმასრულებელი კომისია. „ქეშმარიტების აღსადგენათ საჭიროთ მიგვაჩნია საბჭოს შესაფერი რეზოლიუცია მოვთავსოთ აქ კირილეს არა-ამხანაგური საქციელის შესახებ. აი ეს რეზოლიუცია:

„ვიღებთ რა მხედველობაში:

1) რომ აზრ. კირილე თავის „ატროტი“ მასმასხურეთა კავშირს დაქიების კავშირს უძახის, მიუხედავად იმისა, რომ მან, როგორც ლიტერატურულმა მოღვაწემ და კავშირებში მონაწილემ, ძალიან კარგათ იცის, რომ თბილისში არაფერია დაქიების კავშირი არ არსებობს;

2) რომ ამხ. კირილეს, როგორც კამათიდან გამოირკვა, ეგრძე ინტერესი ჰქონია მოსამსახურეთა კავშირთან და, მისაღამე, ამ კავშირის დასამყარებლად იხმარა მან სიტყვა: ლაქების კავშირი, არა თუ უბრალო წინდაუხედაობით;

3) რომ ამხ. კირილემ დაამახინჯა ფაქტი შესახებ საბჭოს თავმჯდომარის განცხადებისა პროპორციონალურ არჩევნებზე და სხვა ზოგიერთა კითხვებზე;

4) რომ ამხ კორილეშ ჰირდაზარ იჭრუა, როცა მან საქვეყნოთ განაცხადა, რომ აღმასრულებელ კომისიაში უმეტესობა ინტელიგენტებიაო, მაშინ, როდესაც ამ კომისიაში ერთი ინტელიგენტიცაა და ოთხი მუშა;

5) რომ ამხ. კირილე ზინდაზნოვს, როცა ის მკითხველებს აჩვენებდა, რომ საბჭოში მეტი წილი ინტელიგენტი ზღაპრით, მაშინ, როდესაც საბჭოს ოცდა ექვსი დეპუტატიდან ინტელიგენტი მხოლოდ სამი;

6) რომ აშხ. კირილეს წერილი თავით ბოლომდე გაუ-
დენთილია სურვილით საბჭოს დამცირებისა (მაგალითად, საბ-

კოში შესულ კავშირებს ფრჩხილებში ათავსებს — ვითომ კავ-
შირები კი არა, ფიქციააო);

7) რომ კირილეს ასეთი საქციელი ჩიოქსა სტყევას უკეთესად შეაბათ საერთო საქმეს,—პროფესიონალური კავშირების მუშაობა და დებუტატების საბჭო გააცივებას უტყუადა ამხ. კირილეს და სწუხს, რომ „ზარის“ რედაქცია შეცდომაში იქნა შეყვანილი. თუ „ზარის“ რედაქცია კირილეს ეთანხმება, მაშინ საბჭოს მიერ გამოცხადებული გააცივება რედაქციაზედაც ვრცელდება.

ასეთია „ქეშმარიტება“.

დანარჩენი საბჭოს საქმეა.

საბჭოს აღმასრულებელი კომისია.

თბილისის ნოქართა ზრთვესიონალური კავშირის ბიუროსაგან.
ჩვენ მივიღეთ შემდეგი ცნობა: „როგორც ნამდვილათ გავიგეთ
ამ დღეებში მომხდარა ხაზინების კრება. კრებაზე დასწრე-
ბიან სხვათაშორის: ტეროგანეზოვი, აბგარიანცი, ამირალო-
ვი, არტემ ნასიბოვი, მიშა ნასიბოვი, „ტიფლისკი შიკი“,
ბახჩიევი და კურიანცი. კრების მეთაური არტემ ნასიბოვი ყო-
ფილა. კრებას ორი კითხვა განუხილავს: 1) როგორ უნდა ებრ-
ძოლონ ხაზინები იმ ჯგუფებს, რომლებიც ფულებს ართმე-
ვენ ხაზინებს? 2) როგორ უნდა ებრძოლონ ხაზინები ნო-
ქრებს, თუ ისინი გაიფიცებიან?

პირველი კითხვის შესახებ კრებას გადაუწყვეტია—ყოველგვარი საშუალებით ებრძოლონ სხვა-და-სხვა ფულის მომგროვებელ ჯგუფებს,—თუ საჭირო იქნება, იარაღით ხელში. არტემ ნასიბოვი დაჰპირებია კრებას, რომ ზინჯფარებს დაეყენებთ ყარაულებათ და იარაღით დაეცემათ ხაზენების ფულებს, ოღონდ ჩვენ პარტიას, ე. ი. დაშნაკუტოუნს, ფული აძლიეთო. როგორც ხედავთ, არტემ ნასიბოვი დაშნაკუტოუნების სახელით ლაპარაკობდა. ძალიან კარგი იქნებოდა გავგეგოთ თითონ დაშნაკუტოუნისგან: ეკუთვნის თუ არა ამ პარტიას არტემ ნასიბოვი? ჰსუსხს აგებს თუ არა დაშნაკუტოუნი ნასიბოვის საქციელზე?

მეორე კითხვაზე კრებას გადაუწყვეტია, რომ: თუ ნოქრები გაფიცვას დაიწყებენ როდისმე, ხაზინები უნდა ეცადონ ახალი ნოქრები ჩააყენოს გაფიცულების მაგიერ და ებრძოლონ გაფიცულებს, თუ საქიროა, იარაღითაც. არტემ ნასიბოვს აქაც დაშვაცაქანების სხელოთ განუცხადებია, რომ ის თავს მოუყრის. შინაფრებს და თუ ნოქრები გაიფიცებიან, მათ მაგიერ ჩააყენებს სამუშაოთ, იარაღითაც კი შეებრძოლება გაფიცულებს და სხვა. კრებას, რა თქმა უნდა, ძალიან გახარებია. ერთხელ კიდევ ვეკითხებით დაშვაცუტიუნს: ზასუხს აგებს თუ არა არტემ ნასიბოვის საქციელზე? თუ არ აგებს პასუხს, ოფიციალურათ გამოაცხადოს“.

ბიურო ნაქრების მწიფის. კაპიტანისა.

ჩვენ მივიღეთ „თბილისის მოსამსახურეთა პრაფეს. კავშირის საბჭოსაგან“, რომ მან თავის უკანასკნელ კრებაზე, ბევრ სხვა და სხვა მოხსენებათა მოსმენის შემდეგ დაადგინა:

1) მიღებულ იქმნას—კავშირში ახალი ექვსი რაიონი ამიერ კავკასიის რკინის გზებიდან და მათგან ექვსი წარმადგენელი საბჭოში, თანახმად ამიერ-კავკასიის რკინის გზების ბუფეტის მოსამსახურეთა პირველი სიეზდის დადგენილებისა.

2) გაიგზავნოს ორი ამხანაგი ორგანიზატორი, — ერთი დასავლეთით — ქუთაისისა და მეორე — აღმოსავლეთით — განჯის, გუბერნიებში, — რკინის გზებზე რაიონულ ორგანიზაციების

მოსაწყობად. მათვე დაველოს, თანახმად ქუთაისისა და გან-
ჯის ამხანაგ-მოსამსახურეთა მოთხოვნისა, — გააცნონ მათ თბი-
ლისის მოსამსახურეთა პროფ. კავშირის წესდება, დაეხმარონ
მათ თავიანთ კავშირების მოწყობაში და თუ ამ ახალ კავ-
შირებმა მიიღონ ჩვენი წესდება და სურვილი განაცხადონ, —
წერილი კავშირები, — და წარმომადგენელი გზავნონ ჩვენს საბ-
ჭოკოთ, ვინაიდან, თანახმად წესდებისა, ჩვენს კავშირს მიზ-
ნათ აქვს დასახული კავკასიის ყველა „მოსამსახურეების“
შეერთება, გაერთიანება ერთ დიდ კავშირში.

3) ამ ახლო მომავალში გამოიცეს სრული ანგარიში კავ-
შირის შემოსავალ-გასავლისა, თანახმად რაიონულ ორგანი-
ზაციების სურვილისა. ამისათვის, წინდაწინ, ვიდრე დასაბე-
ჭლათ გადაიცემოდეს შედგენილი ანგარიში, — გადასინჯულ
იქნეს ის სარევიზიო (კანტროლის) კომისიის-მიერ, რომე-
ლიც თითოეულ რაიონიდან ორ-ორ არჩეულ ამხანაგისაგან
უნდა შესდგეს. ეს კომისია გაეცნობა ყველა იმ საბუთებს
(კვიტანციებს ჩეკებს და სხვას), რომელთა მიხედვითაც შეს-
დგა გამოსაცხადებელი ანგარიში.

4) ამის შემდეგ შემოსავალ-გასავალ ანგარიში ყოველთვე
უნდა გამოდიოდეს ორ ენაზე მაინც.

5) დაველოს რაიონის წარმომადგენლებს — ჩეკები და-
აბრუნონ, ფულები შეკრიბონ, შეკრებილი გამოგზავნონ კა-
საში 10 იანვრამდე.

6) ყოველ-დღიურ ხარჯის დასაფარავთ, ვიდრე რაიონე-
ბი ფულებს გამოგზავნიდნენ, — იზრუნონ — აღმასრულებელმა,
ფინანსიურმა და კიდევ ახალმა კომისიამ, სამი კაცისაგან შე-
მდგარმა.

7) სათავად-ზნაურო გიმნაზიის ერთი მოსამსახურის შე-
სახებ კავშირსა და გიმნაზიის დირექციას შორის ამტყდარ სა-
ქმის დაბოლოება მიენდოს ერთ ამხანაგს, მაგ საქმის გამო წი-
ნით არჩეულ კომისიასთან ერთად.

8) თანახმად კავშირის რაიონების დადგენილებათა — სა-
ბჭოს რეზოლიუცია გაზეთ „ზარის“ რედაქციისა და კირილეს
შესახებ, სრულიად და სავსებით უნდა გატარდეს კავშირში და
დაევალოს საბჭოს, მომავალშიაც გასცეს ხოლმე პასუხი, თუ
რედაქცია და კირილე კიდევ გამოილაშქრებენ ჩვენ კავშირის
წინააღმდეგ. ბევრ რაიონში იაჩიეკებსაც მიუღიათ მონაწი-
ლეობა და ერთგვარათ გაუეცხავთ არა-შესაფერი სახელ-
წოდება და მონათვლა „თბილისის მოსამსახურეთა კავშირისა“
— „ლაქიების კავშირად“.

9) უმუშევართა შესახებ კომისიამ აცნობა საბჭოს, რომ
გადაწყვეტილი გადასახადი უმუშევართა სასარგებლოთ ყო-
ველგან გროვდება, რაიონული კომისიები მარჯვეთ მუშაობენ
და საზოგადოთ ამ მხრივაც საკმაოდ კარგათ მიდის საქმე ამ
კავშირისა, სხვა კავშირებთან შედარებით.

10) უძრავი ქონება კავშირისა, რაიონების აზრით, —
უნდა დარჩეს. ოღონდ მისი გამგეობით უნდა გამოიკვა-
ლოს, თუ-კი ისინი გამოსადგენი არ იქნებიან ამ საქმისათვის.
საზოგადოთ, ამისთვის, ე. ი. უძრავ ქონების საპატრონოთ,
დაწესდეს ცალკე მუდმივი კომისია, რაიონების თითო წარ-
მომადგენლისაგან შემდგარი, რომელიც საბჭოს ხელმძღვანე-
ლობით მოუარს მას.

ამ კითხვის შესახებ ერთ-ორ რაიონისაგან განსაკუთ-
რებული აზრი იყო შემოტანილი, მარა, მათი წარმომადგენ-

ლები, რასაკვირველია, რაიონების უმრავლესობის გადაწყვე-
ტილებას დაემორჩილნენ.

გვიან დროისა გამო, ბევრი სხვა კითხვები გადასაწყვე-
ტათ კრებამ გადასცა აღმასრულებელ კომისიას.

რედაქციის პასუხი.

მეტყვე შენიშვნა კირილეს დიდი წერილსა გამო.

„ზარის“ მე-4 №-ში, მთელ მეორე გვერდის ზემო სარ-
თულში მოთავსებულია უშეუღებელი წერილი — „გუგუბრობა, თუ
ზოგადი განზრახვა?“ — კირილეს-მიერ ხელ-მოწერილი. ავტორი,
გარეშე თავის მთავარ საგნისა, ეხება ჩვენს („ახ. დროების“)
რედაქციასაც. — არ ვიცით, რით დაიმსახურა რედაქციამ კი-
რილეს გულისწყრომა?!

იმით ხომ არა, რომ „ახ. დროების“ ფურცლებზე ჩვენ
მოვთავსეთ „ნიკოიეს“ წერილი და „თბილისის მოსამსახურეთა
პროფესიონალურ კავშირის სასჭოს“ რეზოლიუცია?! ალბათ,
ალბათ! მარა, ნუ თუ ჩვენს რედაქციას ქონდა უფლება მთე-
ლი ორგანიზაციის ხელმძღვანელ კოლექტივის („მოსამსახ. საბ-
ჭოსი“) ხელ-მოწერილი რეზოლიუცია არ დაებეჭდა, მიუხე-
დავით იმისა, იყო თითონ მისი შანაარსის თანახმა თუ არა?!
ნუ დაიფიქრებს კირილე, რომ რეზოლიუცია ეკუთვნის არა
მოპირდაპირე ბანაკს — ხაზინებს, არამედ მუშათა ერთ პო-
ფესიონალურ კავშირს... ეს ერთი.

მეორე. „ნიკოიე“-ს წერილი, მართალია, მწარე და მწვა-
ვეა, მეტადრე კირილესათვის, მარა, რედაქცია აქ, რა შუა-
შია?! განა „ნიკოიე“ არ აგებს პასუხს თავის ნაწერ-ნამოქმე-
დარში, ისე როგორც კირილე აგებს?! ნუ თუ ეს თანაწო-
რობა, ელემენტარული სულიერი თანაწილობაც განსამარტა-
ვია კირილესთვის?! თუ თვითონ თქვენ „ზარში“ სწვრთ და
აგებთ პასუხს, რატომ ნიკოიეს არ უნდა ქონდეს უფლება,
თუ „ზარში“ არა, სადმე სხვაგან გაგცეს პასუხი, თუ თქვენი
მოქმედება ან ნაწერი არ მოსწონს?! ვერ გავიგია, ვერა,
ჩვენო კირილე!..

რაც შეეხება იმას, თუ რომელი თქვენგანი უფრო „სა-
კადრისათ“ წვრთ და რომელი ხარო უხერხულ მდგომარეობაში
ერთმანეთთან პასუხის გაცემის დროს — ამის აქ განსჯას საჭი-
როთ არ ვთვლით, — და არც ადგილია ამისათვის. ნიკოიე,
ალბათ, თვითონ გაგცემთ ამაზე პასუხს, უფრო „საკადრისათ“
და თქვენც, ალბათ, არ ჩამორჩებით მას. — მარა, ეს მხოლოდ,
კინკლაობაა, ჩემო კირილე, კინკლაობა, და არა იდუგის მსახუ-
რება!..

ჩვენი აზრით, უკეთესი იყო, თქვენ სხვაგანათ გემსჯელათ
და „ადეკატობას“, — და კიდევ თავის ადეკატობას, — არ მო-
ყოლოდით, ვინაიდან თქვენ არც ისე მართალი ხართ, როგორც
გინდათ გამოიყვანოთ თავი მკითხველი საზოგადოების წინაშე...
თქვენთვის მხოლოდ სამწვავო სასჯელი, მართალია. შეიძლე-
ბა, ნამეტანი სასჯელი, — მარა, ჩვენი აზრით, — ზნეულოდ და მზა-
შევე და სათავე ამ ისტორიის თქვენს ხართ, — თქვენსა, და არა სხვა
ვინმე. ამას გრძნობთ, თუ არა? თუ არ გინდათ გვაჩვენოთ,
რომ ეს ასეა?! არ გვგონია, უკანასკნელს ფიქრობდეთ, —
ოღონდაც, ცოტათი დაიბენით, ჩემო კარგო, — და ფეხი და-
გისხლტათ. განა ადგომა არ უნდა, გასწორება, თუ კიდევ
უფრო დატურება?! არ გვესმის თქვენი პსიხოლოგია, კირი-
ლე, არა!!

მით უფრო არ გვესმის თქვენი პსიხოლოგია, როცა „ახ.
დროების“ ციტატებით თავი გინდათ გაიმართლოთ... აქაო

და ასე სწორია ამ და ამ ნომერშიო, „ახ. დრ.“ კიდევ უფრო მწარე და რევოლუციონერო, ვინც ჩემს ანგარიშში „ზარში“ იყოფო, — მაშ, „ახ. დროების“ რედაქცია ასე და ისე... გვეკუთვნებო. „კოკასა შიგან რაცა“ სდგას, იგივე წარმოდინდების!“

თქვენ გგონიათ, რომ ნამეტურ „რევოლუციონერობას“ გწამებენ. თქვენ, — პირიქით, გაბრალებენ ნამეტან ენის(თუ კალმის) „შეუღრეკელ“ ამუშავებას და ნაყლებ დაფიქრებას, დაეწეებას ბევრ-რასმისი, რაც არ ეპატიება, ამ დროებში მეტადრე, რევოლუციონერს.. თქვენ ერთი-რამ დაგავიწყდათ, სახელდობრ ის, რომ „ახ. დროების“ ყველა ცნობებს ზედ აწერია ყოველთვის: „ჩვენ მივიღეთ“ და სხვა...

მაშ, რა შუაშია აქ ან „ვინმე აპოლონ“, ან სხვა-დასხვა წესდების მუხლების განმარტება?

თქვენ დაივიწყეთ ფორმალური მხარე, რომელიც ამ შემთხვევაში სრულებით არ არის „ფორმალისტური“, არამედ აუცილებელი რევოლუციონერისთვის მაინც... გენერალ-გუბერნატორი რას გამოსჩიქნის ჩვენს ნაწერებში — ეს სხვაა, მარა ჩვენ-კი არ უნდა ვაძლევდეთ ფორმალურ საბაბს, — და მით უადვილებდეთ მათ „საქმიანობა-მოღვაწეობას“ ჩვენს წინააღმდეგ...

ყოველ შემთხვევაში, თქვენ ვერაფრით ვერ დაუმტკიცეთ რედაქციას — თქვენი გულწრფელი მოქმედება და, აი, რაა მისთვის სამწუხარო...

ცუდია ზიზლის და ბოიკოტის გამოცხადება, — ვინ იტყვის ეს სათამაშოა?! მარა, კიდევ უფრო ცუდია უტაქტიკობა, უდისციპლინობა, გულის-აყოლა და, გონების დაუკითხავთ, ყოველივეს წერა, რაც ენაზე მოადგება კაცს... სიტყვამან შენმა გამხილოს შენო, — ხომ გაგიგონიათ...

ყოველ შემთხვევაში, ჩვენ ერთი სიმამაცე-სიფაქკაცე უნდა შეგვჩვენო — გავტყუდეთ, საცა მტყუანი ვართ, — ან დავჩუმდეთ; ეს არის მინიმუმი — ხასიათის სიმტკიცის ასაწონ-დასაწონი და გრძნობის სიწმინდე-სიფაქიზის ასაწყაფი.

რაც შეეხება „ზარის“ რედაქციას, ჯერ ვერაფრით ვერ გვიჩვენა მანაც თავისი კორექტული დამოკიდებულება, — პირიქით, ისიც წყრომითა და ელვა-ქუბილით დაატყდა „მოსამსახურეთა კავშირის საბჭოს“ (იხ. „ზარი“ № 4, — პირველი გვერდი) და თავის მართლება ააშენა სხვის გინებაზე და დამდაბლებაზე... ვერ მოუწონებთ ამას რედაქციას, — ვერა, — ეს ნამდვილი. დემაგოგობა და მეტი არაფერი...

ბოლოს, რაც შეეხება „მუშა ასაღოს“ და იმავე კირილეს მოწოდებებს (იხ. ზარი № 5) თბილისის პროლეტარიატისა და „თბილისის პროფეს. კავშ. მ. დ. საბჭოსადმი“ — ეს ხომ გადამეტებული დემაგოგობაა, მარა ნუ თუ გონიათ ამხანაგებს, — ამით საგანს, საკითხს დააბუნდებენ და მით ფონს გავლენ? სჯობია, კიდევ ვიმეორებთ, სჯობია, სქელი ავიდეთ ძველ საშუალება-აირადებზე ვინმეს დასაძლევად და „წმინდითა გუდითა და გვერთ გონებითა“ შეუდგეთ სკრთო საქმის თავ-დადებათ და თავგანწირვით კეთებას, თუ მართლა სიმართლე და ჭეშმარიტება გვიყვარს.

[გ. წამახალი]

ბასუხის ბასუხი გზ. „ზარის“ თანამშრომელს — კირილეს *)

ამხ. რედაქტორო! უმორჩილესად გთხოვთ, ეს წერილი შეეცადეთ და მიმტკიცდეთ ჩემის პასუხის გებით, — თქვენს პატივცემულ გაზეთ „ახალ-დროებაში“.

*) იხ. „ზარი“ № 4.

ნეტარ არს კაცი, რომელიც გამოჩენს რევოლუციონერ და მოქალაქობრივ გამბედაობას და აღიარებს გულწრფელათ, როცა ის ცდება; შევცდი ვითარცა კაცი ხორციელი... ამას მოველოდი „ზარის“ თანამშრომელიდან — კირილესგან, მაგრამ რას ვხედავ! იმის მაგიერ რომ თავის შეცდომა გულ-ახლილათ აღიაროს მკითხველი საზოგადოების წინაშე, ბ-ნი კირილე მოყვა ადვოკატურ თავის მართლებას; სიტყვას და სინამდვილეს ბანზე აგდებს; დემაგოგობაც დაიწყო, რომ როგორმე გამოძვრეს და, რაც მან „ზარის“ 1 №-ში მოათავსა მუშათა ცხოვრებიდან, სინამდვილეთ გაასაღოს მკითხველის წინაშე; მოხერხებული, ლამაზი და გაშალაშინებული სიტყვებით მას აზრათ აქვს, — თეთრი შავთ აქციოს, ამისათვის ტეორეტიული ცოდნაც ხელს უწყობს.

აბა რა ტეორეტიკოსი იქნება, თუ თავის „პოზიციას“ ვერ დაიცავს, (მართალია თუ მტყუანი მაინც)?

მიკვირს კირილეს წერილის შინაარსი და თან ვფაქრობ: რატომ კალამს არ წაუტყდა წვერი, როცა ბ-ნი კირილე ადვოკატურათ სჯიდა და თავს იმართლებდა; სად ქონდა ის ძვირფასი საუნჯე აღამიანისა, რომელსაც სინდისს ეძახიან?! ნუ-თუ არ ქენჯნიდა?! განა ასეთი თავის მართლებაც შეიძლება?! ის იწყებს: „გაუგებრობა, თუ ბოროტი განზრახვა? — ნიკოიეს ღია წერილის გამო“. მახლას! ნეტა, ვინ ამბობს მაგას!? ეს არის „ჩემი შენ გითხარო, გული მოგიკალიო“... ქეშმარიტების აღსადგენათ უნდა უპასუხო კირილეს. ბოდიშს ვიხთი ამხანაგებისა და მკითხველი საზოგადოების წინაშე, რომ ვაწუხებ ჩემი ნაბაჯნით, მაგრამ სიმართლისა და სინამდვილის გამოაშკარავება საჭიროთ მიმაჩნია, თუგინდ ბევრი ემწეავოს ეს ბ-ნი კირილეს...

კირილე ამბობს: ჩემმა ანგარიშმა მუშათა დებუტატების საბჭოს კრების შესახებ აურ-ზაური ასტება მოს. პროფესიონალურ კავშირის საბჭოში, რომელმაც ზიზლი და ბოიკოტი გამოუცხადა „ზარის“ რედაქციას; ის წერილი, ე. ი. ჩემი, იმდენათ არა-საკადრისათ არის დაწერილი, რომ პასუხის გაცემაც უხერხულად მიმაჩნიაო, მაგრამ გულჩათუთებული მაინც ამბობს: რა გაეწყობაო, და ფარად გაზ. „ახალ დროებას“ ხმარობს და ვრცელ წერილს აცხობს ჩემს წინააღმდეგ. ის განაგრძობს: 1. მე გყოფილვარ პროვოკატორი, 2. მე დავამცირე მოსამსახურეები მით, რომ „ლაქია“ უწოდებ, ყველაფერი იმისთვის ჩავიდინე, რომ შემშურდა ლაქიების გამოფხიზლებაო და სხვა და სხვა. არა, კირილე, ეს სიტყვის ბანზე აგდება, — მე ვამბობდი: კერძო ინტერესებით გამსჭვალულმა კირილემ დასამცირებლათ უწოდებ ლაქიების კავშირი „მოსამსახურეთა კავშირს“. თავის გასამართლებლად მკითხველ საზოგადოებას აცნობებს თავის მოღვაწეობას, ამბობს, — მე დღეს არ მოვსულვარ თბილისში, შეძლებისადგავარად მიმუშავია ორგანიზაციაში და დღესაც არ გაუძევებიაო მასო და სხვა. ესენი სრულებით არ არის აქ საჭირო, კირილე! შეიძლება კიდევ ბევრი დაგავიწყდეთ თქვენი მოღვაწეობის, მარა ჩვენ აქ დღევანდელ სინამდვილეზე გვაქვს საკითხი, დასამცირებლათ იხმარეთ თქვენ „ლაქიების კავშირი“, თუ მეტი სახელი არ იცოდით?

გეკითხებით: რამ გაიძულათ, „ლაქიების კავშირი“ რომ უწოდეთ და არა „თბილისის მოსამსახურეთა პროფესიონალური კავშირი“. ხომ იცით კარგათ, „ლაქიების კავშირი“ არ არსებობს თბილისში, აქ არსებობს „თბილისის მოსამსახურეთა პროფესიონალური კავშირი“, რომელშიც შედის „პაღვლე-

ბის“ სამიკიტნების, ტრაქტირების, სირაჯების, რესტორანების, სასტუმროების, ოჯახების, ბაღების, ამიერ-კავკასიის რკინის-გზის ბუფეტების მოსამსახურეები, განურჩევლად სქესისა და პარტიული რწმენისა; თითონ თქვენი დაწერილი არის ჩვენი წესდება. აქ განა შეიძლება სთქვას თითონ წესდების დამწერმა, არ ვიცოდით? არა, მე ვამბობ და გიმეორებთ, „ლაქების კავშირი“ დასამცირებლად იხმარეთ და გიმტკიცებთ ამას, რადგან წესდება თქვენი დაწერილია და არ შეიძლება არ გცოდნოდეთ. არ იცით თქვენ, რომ თქვენი წესდების შინაარსით არეულობა გამოიწვიეთ; არ გაგიგონიათ ამ დღეებში საჩივარი სხვა-დასხვა რაიონებიდან: თუ მართა „ლაქების“ არის კავშირი, ჩვენ გავდივართ? ამასაც დაგიმტკიცებთ.

თქვენ ერთს ასახელებთ თავის გასამართლებლად: რას იზამთ, — გვეკითხებით, გულკეთილი აპოლონ რომ იკითხონო, რომელიც „მეთონეების კავშირის“ წევრების რიცხვს აცხადებდა? რას ვიზამთ და უჩვენებს რედაქცია მის ხელმოწერილ კორესპონდენტს და ქე გაუშობს შინ!... მე მგონია, კორესპონდენტი თავის პასუხის-გებით სწერს... ასეთი წილადობილა და ბანზე სიტყვის აგდება თქვენს მოქმედებას არ ამართლებს, ჩვენო კირილე!.. კიდევ ამბობთ, კავშირების ლეგალიზაცია საჭიროა: — მერე, რაზე დაგჭირდათ ეს, კირილე? ამაზე არც ჩვენ ვიტყვით უარს. თვითონ არ იცით, რამდენჯერ მისცა თხოვნა „თბილ. მოსამს. პროფეს. კავშირმა“? — განა პოლიციური მთავრობა დღეს კავშირების ნებას დაგვრთავს?! თქვენ რომ დაგიჯეროთ, სანამდე ნებას მოგვცემდნენ, გულ-ხელ დაკრეფილი უნდა ვიყოთ, არა?! მიუხედავად იმისა, რომ მთავრობა სდევნის კავშირებს, დღეს თბილისში 31 პროფესიონალური კავშირებია და ყოველ-დღე ახალ-ახალი იჩეკება. ეცადეთ და ნება-რთვა რომ მოგცეს მთავრობამ, მაშინ დააარსეთ კავშირები; ასე არა, ჩვენო კირილე? ჩვენ-კი მთავრობის ნებართვას ვერ ვუყურებთ და თქვენსავე ტყბილი ოცნებით დატკობა არ შეგვიძლია, როცა ჩვენს გარშემო მუდამეფას ტყეების ზუზუნი გაისმის.

სიგზდის გადაწყვეტილება ხომ არ დაგავიწყდათ? რას ამბობთ, კირილე: ფართულად მოქმედება არ შეუძლია კავშირებსო! ფიცი მშამს, ბოლო მაკირებსო, სწორედ ეს არის! მაშ, ის 31 კავშირები, რომელიც ეხლო თბილისშია და მოქმედებს, რომელიც შიშის ზარს სცემს თავზე ბიუროკრატისა და ბურჟუაზიას — ფიქცია ყოფილა!

თქვენ კითხულობთ, დავამცირეთ თუ არა, რომ „ლაქების კავშირი“ ვიხმარე ამითო?...

ესეც თუ არ იცით, რომ დაამცირეთ და უკმაყოფილება გამოიწვიეთ კავშირის წევრთა შორის, — მიკერს, — სად ცხვრობთ, მთვარეზე ხომ არ ხართ? რომ ეს დამცირება არ არისო — თქვენ შეგირდი და მასწავლებელი მოგყავთ მაგალითათ: წიგნის და რეჟულის გასრვის დროს „საპოენიკს“ უწოდებს შეგირდს მასწავლებელიო, ლასალს გინებით სოციალისტი დაუძახესო... ეს რაღაც აბლა-უბლა გადასკუბდა და არა საბუთი!... ესენი, კირილე, თქვენ ვერ გაგმართლებს. მართალია, თუ იმდენათ ბრიყვი გგონიათ თქვენ მოსამსახურენი, რომ მასწავლებლის შეგირდისადმი „საპოენიკის“ დაძახება და თქვენი ნახმარი სიტყვის მნიშვნელობა არ იცოდა, დასტურ „ლაქები“ ვყოფილვართ, თანახმად თქვენი წარმოდგენისა...

მასთან: თქვენ ვერ გაგიგიათ, თუ თქვენი ძმები ვინ არიან, სიმაართლის გამოსარკვევად გაგებინებთ, რომ მე ვიხმარე თქვენთან ერთად „თქვენი ძმები“ იმისთვის, რომ ნამდვილად დარწმუნდეს

მკითხველი საზოგადოება, დასამცირებლად იხმარეთ თქვენ „ლაქების“ კავშირი, თუ მეტი სახელი ვერ გამოიხატეთ. ამისათვის საჭიროა ძირითად მიზნებს ფარდა აფხადოთ და დავამტკიცოთ, რამდენი ხანია თქვენ და ზოგიერთი თქვენი ძმები ხმარობთ დასამცირებლად ჩვენს სიტყვას „ლაქების კავშირის“. მით უფრო საჭიროა ეს, როცა თქვენვე ამბობთ: ნუ თუ არ იცი, ვინა ვარ, ჩემი პირბადის ახდას რომ თხოულობო; თუ არ იცოდა, რათ მიწოდეთ პროვოკატორიო... და თხოულობთ, მეც გაგაცნოთ ჩემი თავი... კეთილი!

ჩემი სიტყვების შესახებ — თუ პირბადე არ აიხადე, მთელი რედაქცია პასუხის მგებელი მეთქინ, თქვენ მეკითხებით, — თუ ეს ასეა, რათ უცხადებდით რედაქციას ზიზღს და ბოიკოტს და რით გინდათ პასუხი აგებინოთ მასო? რას ამბობთ, კირილე? ბოიკოტ და ზიზღი „თბილ. მოსამ. პროფესორნ. კავშირის“ საბჭომ „გამოუცხადა „ზარის“ რედაქციას და თქვენ, და არა მე: მე საბჭო კი არ გახლავარ! მაკვირვებს: დაწერილი წაიკითხეთ და ვერ გაიგეთ?! თქვენი შეხედულებით, საბჭოს ზიზღი ქება და ვერ გაიგეთ?! თქვენი შეხედულებით, თან გვიკურგონია და ბოიკოტი თამაშობა და გვიცოდვებთ, თან გვიკურთხებთ; იფიქრეთ, რა ჩაიდინეთ უგუნურებო!... მე კერძოთ ვიფიქრე, კირილე, როგორც ერთმა წევრმა კავშირისამ: ბოიკოტი კულტურული იარაღია „ზარის“ წინააღმდეგ და უფრო პირად თქვენ წინააღმდეგ; თქვენდა გასასწორებლად, რასაც მე მხარს ვუჭერ, როგორც ერთი წევრი კავშირის. რაც შეეხება იმას, რომ „უგუნურებს“ გვეძახით — ეს აშხ. მუშებმა და მკითხველმა საზოგადოებამ გვითხრას: ვინ არის ჩვენში უგუნური: „ლაქების კავშირი“, თუ თქვენ — „შეგნებული პრა-ვოკატორი“ და მოსამსახურებისადმი კერძო ინტერესებით გამსჭვალული, და მე ვაგებ ამაზე პასუხს. აბა, მიყურეთ, კირილე, თუ დაგიმტკიცოთ კერძო ინტერესები მოსამსახურეებისადმი *).

კარგათ გახსოვთ თქვენ, ალბათ, რომ „თბილისის მოსამ. პროფეს. კავშირმა“ განიზრახა ორგანოს გამოცემა, რისთვისაც აირჩიეს სარედაქციო კომისია ამ საქმის მოსაწყობათ. კომისიის ორი წევრი მივიდა რეგისტრაციის ზ. სთან, — თუ როგორ მოეწყობა ტენიკურ თ საქმე. ზ. — მ აღვითქვა: თუ მთელი რედაქციის ხელმძღვანელობას მომანდობთ, მოგიწყობთ თქვენ სასურველად საქმესო; თანამშრომლებსაც მე მოვიწვევ, ბინასაც ვიშოვი და ყველაფერს, თუ კი ფული გაქვთო; დაგვიწერა თხოვნის ფორმა და გვითხრა, ითხოვეთ ნებართვაო. ასეც მოვიქცეთ. ნება-რთვას დაავიანდა. ამ დროს ვავიგეთ, რომ ბ. ლ. ბ-ს აქვს ნებართვა და თითონ არ უნდა განაგრძოს გამოცემაო. გადაწყვეტეთ, გვეთხოვა მისთვის დაეთმო ჩვენთვის მისი გაზეთი. იმ დღეს მოვიდა ჩვენთან ზ. და გვითხრა: პარტიულ ორგანოში მუშაობას თავი დავანებეთ და ეხლა გამოვეცეთ თქვენი გაზეთიო. ზ. და ერთი კომისიის წევრი წავიდნენ ბ. სთან და სთხოვეს, „თბ. მოსამ. პროფ. კავშირის“ სახელით გაზეთი. ბ. — მ სიამოვნებით დაგვითმო, მხოლოდ იმ პირობით, რომ პასუხის-მგებლობა მისთვის აგვეცდინა. გვთხოვა, — მოიყვანეთ ვინც გინდათ და უფლებას გადმოგცემთო. მე წაველი სარედაქციო ამხანაგთან და თითონ ზ. კი შეუდგა მთელი რედაქციის კოლეგიის მოწყობას. მე მეორე დღეს მივიყვანე ამხანაგი, რომელსაც უნდა გადმოეტანა თავის სახელზე გაზეთი; რომ მივიღე და მიმეყვანე ამხანაგი, შეგვხდით თქვენ, ბ. ნო კირილე, ზ., ს. და ორი უცნობი აშხ.; ჩემს თავაზიან შეკითხვაზე, — რას შვრებით აქ მეთქინ, ს. — მ თავმომწონეთ მიპასუხა: არაფერი, აგერ თხოვნას ვწერთ, გაზეთი გვინდა გამოვსცეთო.

*) აქ იძულებული ვარ პევიზი რამ ისეთი გავიხსენოთ ახლა წარსულიდან, რაც სხვა გარემოებებში არ იყო საჭირო, მარა ბ. კირილემ მაინც გადადგა პირველი ნაბიჯი, საჭიროა ბოლომდის მიყევით მას.

მე გამოვიკირდა და შევეკითხე: რომელი გაზეთი-თქო? მე კი-
ლევ შევეკითხე: ზ. სად არის? მე სარედაქტორო კაცის სამე-
ბრათ გამგზავნა, გაზეთი „თბ. მოსამ. კავშირის სახელით არის
შეძენილი და თქვენ ვინ მოგცათ ნება, ან ვინ დაგავალათ
სხვა სარედაქტორო კაცი რომ მოგიყვანიოთ და თხოვნას სწერო
მეთქინ? ს—მე მიპასუხა: გაზეთი ჩემიაო. (მაშინვე შევატყვე,
რომ რაღაც განზრახვა ქონდენ, რომ, როგორმე თავიანთ სა-
ხელზე გადაეტანათ გაზეთი და ჩვენ მშრალზე დავეტოვებოთ).

აბა თუ თქვენია, დასწერეთ თხოვნა და გამოეცით-თქო!
ზ. ვიკითხე კიდევ, როგორც პასუხის მგებელი კომისიის წი-
ნაზე. არ გვიანხავსო, მიპასუხეს. უთხარი მე ს—ს: ამხანაგი
მომიყვანია, ამ ამხანაგს გამოუცხადა ნდობა კავშირის საბჭომ
და ამის სახელზე უნდა დაიწეროს თხოვნა გაზეთის ნებადართვის
შესახებ-თქვა! ხომ გახსოვთ ეს, კირილე. გაჯავრებულმა რომ
თქვით თქვენ, პირადად: „კაცო, შენ-ჩემოდა ლაქების საქმეაო“,
და წადით კიდევ შენ და ს. ცოტა ხანს შემდეგ ისევ მო-
ბრუნდით და დავგიყვავეთ: არა უშავს, სულ-ერთია მის სა-
ხელზე იყოს გაზეთიო.

მას შემდეგ მე ვნახე ზ., მან დაასახელა „ამხანაგები რე-
დაქციის კოლეგიისათვის. თითონ ზ. უნდა ყოფილიყო, კი-
რილეც, ს., მ., პ. და სამიც ჩემთვის უცნობი; გვქონდა
კრება ერთად ჩვენს სარედაქციო კომისიას, თქვენთან—ცხრა
კაცთან, კირილე! დიდი ბაასის შემდეგ, გადაწყდა: გამოვეცით
დღიური გაზეთი. სარედაქციო კომისიამ შემდეგი პირობა
დაგიდგათ თქვენ: საბჭო იქნება „ხაზინი“, ყველა ხარჯებს ის
იკისრებს, თქვენ მხოლოდ იმუშავებთ, მასთან მოგვეცით წი-
ნადადება, —გამოგვანგარიშებით, რა დაჯდება და გამოცემა და
თქვენ რას აიღებდით შრომისას. მაშინ აღვითქვით—ხვალვე
გამოვიგზავნი ხარჯების სიასო. თქვენ-მიერ გამოგზავნილი
სია მიიღო კომისიამ, იანვარიშა და დიდი ხარჯებისა გამო,
შესცვალა თავის გადაწყვეტილება და მიიღო, რომ გამოიცეს
ყოველ-კვირეული გაზეთი, გაგაგებინეთ, რომ დღიური გაზე-
თის ხარჯს ვერ გაუძლებთ, და კვირეული პროფესიონალური
ხასიათის გაზეთის გამოცემა გადასწყვიტეთ-თქო, და წინა-
დადება მოგვეცით, —გემუშავათ იმდენი, რამდენიც საჭირო
იქნებოდა კვირეულისათვის. ეს თქვენ შეურაცხყოფათ მიიღეთ,
გაჯავრდით და მითხარით: ჩვენ კვირეული არ გვინდა, დღიური
გვინდა, თქვენ არ გირჩევენ დღიურის გამოცემას, სხვებს
უჯერხარო, კი შესძლებთ დღიურის გამოშვებას...

როცა ჩემგან ამხანაგების მონდობილობით უარი მიიღეთ
დღიურის გამოცემაზე, ადგა ს. და თქვა: ლაქებისაგან ვის
უნახავს ხიერიო! მე შეურაცხყოფათ მივიღე ს—ს სიტყვა და
მოვითხოვე—ბ-ნ ს—ს სიტყვა უკან წაეღო; მაგრამ მას არ შე-
სწევდა სივარჯილე და მეც ძალა აღარ დამიტანებია.

მერმეთ, თქვით, ხომ გახსოვთ, ბ-ნო კირილე! თუ ნებით არ
მოგვეცემთ გაზეთს, ძალათ წაგართმევთ, რევოლიუციონური
გზითო; თანაც დამავალეთ, რომ ეს თქვენი სიტყვები გადამეცა
საბჭოსათვის... მე თქვენს თხოვნაზე უარი გითხარით და წინა-
დადება მოგვეცით—აარჩიეთ ერთი თქვენი ამხანაგთაგანი, ხვალ
კრება ექნება საბჭოს და გამოგზავნეთ მეთქი. —ასეც მოხდა;
მოდით თქვენ კრებაზე, ბ-ნო კირილე, და განაცხადეთ: გაზე-
თი მოგვეცით, თორემ ვეცდებით რევოლიუციონური გზით წა-
ვიღოთო. ნება მოგვცათ კრებამ—თუ შეგიძლიათ ძალათ წაღე-
ბა, წაიღეთო. აი, ამის შემდეგ გატყდა ხიდი „მოსამსახურების
კავშირისა“ და თქვენ შორის, მას შემდეგ არის რომ ზოგიერ-
თები თქვენთან ერთად უწოდებთ მას „ლაქების კავშირს“, რასა-
კვირველია, დასამკირებლად; მასთან დაქადნით ამბობდით: გა-
ვადრობთ ტყავსო, დავცებთ თქვენს გაზეთს, რაც უნდა
დაგვიჯდესო, ჩქარა გამოვეცემთ ჩვენც გაზეთს და ოპოზიცია-
ში ჩავიდგებითო. აი, თქვენი სიტყვები, ძმანო ჩემნო!

ტყავი ვერ გაგიძვრიათ ჩვენთვის, მარა დაგვცინით კი.
ივინეთ, ივინეთ, ცხოვრებაც ივინის!..

ყველა ზემო ჩამოთვლილ უკმაყოფილებების შემდეგ, გვეცა-
ხით „ლაქების“ და „ლაქების კავშირის“ თქვენ და თქვენი და-
მკაშები, თუ შეიძლება ასე ვუწოდო ზოგიერთს ძმათა თქვენთა.

რაც შეეხება იმას, რომ „შეგნებული პრავდატორი“ გი-
წოდეთ, ვიხელმძღვანელო, გარდა ზემოთ ნაჩვენებისა, შემდეგი
გარემოებით: ცენტ. საბჭოს პირველი კრება შესდგა; თქვენს
გარდა სამი ამხანაგი კიდევ იყო ორგ. კომისიის მოუწვევლათ
მოსული. მანდატების დამტკიცებამდის წინადადება შემოვიდა,
კრებაზე გარეშე პირადღუშვით, თუ არაო. თქვენ თქვით: მე
უმაღლესი კოლეგიის წარმომადგენელი ვარ, საჭიროა ჩემი
დასწრება, ამისი ნებაც მაქვსო. ბევრი, თათბირის შემდეგ, გა-
დაწყდა, რომ სათათბირო ხმით დარჩენილიყვენ ყველა ამხანა-
გები, და არა მარტო თქვენ. მაშინ, ამხანაგების საყურადღე-
ბოთ, თავმჯდომარემ თქვა; კრებას დაესწარით, მხოლოდ დროე-
ბით არაფერი არ გამოცხადდეს გაზეთებშიო, რასაც კრება
კენჭის უყრელად დაეთანხმა. ამას შემდეგ აცხადებთ: „ახალი
დროება“ ცენტრ. საბ. ხელში გადავიდაო! ეს არის ჩემი შე-
ხედულებით, პრავდატორი და სხვა არა-რა. ეს ერთი,

მეორე. თქვენ სწერთ: უმრავლესობა ინტელიგენტე-
ბიაო. ესეც სიმართლეს მოკლებულია. „ლაქების კავშირი“
გვეცახით, ხომ მტკნარი სიმცრეა, თავმჯდომარის სიტყვების
დამახინჯება-ესეც ხომ სიყალბეა... და სხვა ბევრი. ერთი სი-
ტყვით, წერილის მეტი ნაწილი ყალბია, და არა ნამდვილი.
მასთან სტილი მისი სიბოროტითაა გაყვნილი... მე უსწავ-
ლელი კაცი ვარ, თქვენსავით ვერ გავაშალაშინებ სიტყვებს,
არც თქვენოდენა ავტორიტეტი მაქვს, რომ ვინმემ ჩემს მა-
გიერ გამოგესარჩლოს, როგორც ამას სჩადის მუშა ასალო,
რომელიც იწვევს პროლეტარიატს: —დწვილუპეთ, შეურაცხვეს
ჩვენი კირილეო!.. მე არც კულები მყავს ზოგიერთებსავე; რა
უსამართლობას გრძნობს ჩემი გული, იმას ვწერ, რასა-
კვირველია, არა გონების დაუკითხავათ, მდაბიურათ, როგორც
შეფერის უსწავლელ კაცს. თქვენ თითონ ხართ დარწმუნე-
ბული, რომ შეცდომა დაუშვით, მაგრამ არ ამბობთ, ძალად
ვინდათ მართალი იყოს და ამას კი ვერ მოგიწონებ, ჩვენო კი-
რილე! პრინციპის წინააღმდეგი არ იქნება, რომ სიტყვა: შეც-
დომა დავუშვიო. რა უქოთ, კაცნი ვართ ცოდვილნი! „ლა-
ქებმა“ გაგაჯავრეთ, გაზეთი არ მოგვეცით, მაშ რა უნდა გექ-
ნათ, როგორმე უნდა გადაგხადათ სამაგიერო და მოყვით ჩვენს
დამცირებას. აბა, მანამდის როდის სწერდით, ან როდის ამბობ-
დით „ლაქების კავშირი“? უბრალო თავმოყვარეობას მწერ-
ლის ცხოვრებაში დიდი ადგილი არ უნდა ქონდეს, რამდენა-
დაც მე დარწმუნებული ვარ. გეფიცები ჩემს მთავარ ანგე-
ლოზს: როცა მუშა ასალოს არ წამოცდება თქვენზე ცუდი
რამე (თუ გინდ ცდებოდეთ მაინც), არც ჩვენ წამოგვეცდებოდა,
რომ ჩვენი პიროვნება ფეხ-ქვეშ არ გაგეთელათ. მართალია,
ჩვენ შეუგნებელი ვართ, მაგრამ დაცინვის ნებას არავის მივ-
ცემთ. ძალს რომ კულზე ფეხს დააბიჯებთ, გიკენს, იცოდეთ.
მიზეზი თქვენ თითონ ხართ ამ უკმაყოფილების. თუ ეხლაც არ
დაკმაყოფილებდით, კირილე, მაშინ საქმეგან შენგან გამოგაჩი-
ნოს შენ.

თქვენი კარგი ნაცნობი—„ბიჭი“ ნიკოლე „ლაქია“.

რედაქტორ-გამომცემელი დ. გიგინეაძე.

მაგრამ, დიდხანს არ გაგრძელდება ამნაირი მდგომარეობა! პოლიტიკური პირობები შეიცვალა; თავისუფლების სიო—რეაქციის სუსხიანმა ზამთარმა შესცვალა: მთავრობამ გარეკა სახელმწიფო სათათბიროს წევრები, ისინი „ბუნტოვნიკებათ“ გამოაცხადა და რეაქციონური ზომები გააატკეცა... ამის შემდეგ საზოგადოების რეაქციონურ ნაწილსაც ფრთები შეესხა და ის თამამად და ხმა-მაღლა თხოულობს, რომ „საზოგადოების ფულები უმუშევრების—აფაზა-მუქთახორა-ზარმაცების სასარგებლოდ არ იფლანგებოდეს“. შეცვლილმა პირობებმა ბევრ „მამაც საზოგადო მოღვაწეებსაც“ „ალი ჩაუგდო პირში“, ბევრსაც უფრო გარკვეული ნაბიჯი გადაადგმევინა და პირდაპირ გაზეთ „გოლ. კავ.“ თანამაზრევებს ამოუყენა გვერდში. ამ ყოველად სამარცხვინო ნაბიჯს ისინი ამართლებდნენ იმით, როგორც თვითონ ამბობდნენ, რომ უმუშევრებმა ვერ გაამართლეს ჩვენი იმედებიო. ამგვარი ცვლილება არ ასცდა ქალაქის საბჭოსაც. ისიც რაღაც გატრუბულ იმედებზე ლაპარაკობდა და საქმის გაფართოვება კი-არა, მხოლოდ ის აწუხებდა, თუ რანაირად ჩქარა მოეშორებინა თავიდან უმუშევრები და მათი ორგანიზაცია. პირველ ყოვლისა გავრცელდა ხმები (რამდენათ მართალი იყო ის, ჩვენ არ ვიცით), რომ ქალაქის კასაში ფული არ არის, სესხს არავინ არ იძლევა, თავის მუდმივ მოსამსახურეებსაც-კი ვერ აკმაყოფილებს ისო. ეს ხმები აშკარად ამზადებდა ნიადაგს საზოგადო მუშაობის მოსახსოვრებას და, რა თქმა უნდა, ქალაქის საბჭოსაგან დანაპირის ასრულებას ფიქრიც მეტი იყო. პირველ ხანებში, უმუშევართა საბჭოს წინადადებით, ქალაქის საბჭომ გადაწყვიტა უმუშევართათვის იაფ-ფასიანი სასაღილეოები გაემართა ქალაქის სხვა-და-სხვა ნაწილებში; ამისათვის ფულიც გადაღებული იყო, მაგრამ დრო გადიოდა და გადაწყვეტილება სისრულეში არ მოყვანდათ. უმუშევართა საბჭო ხშირად აგონებდა ქალაქის გამგეობას სასაღილეოების მოწყობის აუცილებელ საჭიროებაზე... მაგრამ პასუხით ღებულობდა, — ხან მთავრობა არ ამტკიცებს ჩვენ დადგენილებასო და ხან — უფულობის გამო ვერ ვახერხებთო, რაც დრო გადიოდა, იმდენათ უფრო ემჩნეოდა ქალაქის გამგეობას, რომ მას დიდი სურვილი აქვს საზოგადო მუშაობის მოსახსოვრება. აშკარა იყო, ის თან-და-თან ემორჩილებოდა საზოგადოების რეაქციონური ნაწილის გავლენას. რომ ეს ლითონი სიტყვები არ ეგონოს მკითხველს, ამის დამამტკიცებელ საბუთს ეხლავე მოვიყვან. აგვისტოს დამლევ რიცხვებში ქალაქის გამგეობამ მოითხოვა უმუშევართა ხელმძღვანელებისაგან დაწვრილებითი ანგარიში მუშაობის შესახებ. ეს იყო გამოწვეული იმ ხმებით, რომლებიც ვრცელდებოდა რეაქციონურ ბანაკიდან. ხმები იყო, ვითომც უმუშევრები არაფერს არ აკეთებდნენ, სამუშაოზე სძინავდათ და სხ; ვითომც ქალაქის გამგეობა რევოლუციონერების ხელში ჩაეარდა (რას არ მოიგონებს კაცი!) და ფულებს ფლანგავს; ვითომც საზოგადო მუშაობა ხარჯებს ვერ ასწორებს და სხვა-და-სხვა... ასეთი ხმები დაჟინებით ვრცელდებოდა ერთის მხრივ, მეორეს მხრივ-კი უმუშევრებს პოლიტიკური პირობების გამო არავითარი საშუალება არ ეძლეოდათ, რომ პასუხი გაეცათ ყველა ამბოხლებას, — კრებების გამართვის ნებას არ აძლევდნენ მათ. აი, სწორედ ამ ხმების სიყალბის ან სიმართლის გამოსარკვევად ქალაქის გამგეობამ მოითხოვა უმუშევართა ორგანიზაციისაგან ანგარიში. შეერთებულ სხდომას, გარდა უმუშევართა ორგანიზაციის წევრებისა და ქალაქის გამგეობისა, დაესწრნენ კი-

დღე რამდენიმე ხმოსნებ რომლებშიც ერივენი რეაქციონურ ბანაკიდანაც. მოლაპარაკებამ გამოარკვია, რომ, არავითარი ისეთი, რაც ვრცელდებოდა, არ ყოფილა. გამოირკვა, რომ ხელოსნების მუშაობამ ტოლიარები, მალიარები და სხ., სრულიად გაასწორა ხარჯ, თუ მეტი არა. ამას ამტკიცებდა ქალაქის გამგეობის წევრიც ბ. ხატისოვი. ექვობდნენ შავ მუშათა და ინტელიგენციის მუშაობაში. მართლაც, შავ მუშათა ნამუშევარი ქალაქს ჩველებრივ ბაზრის ფასებზე მეტი დაუჯდა. მაგრამ, რა იყო ამ მიზეზი? ზარმაცობა? არა! საქმე იმაშია, რომ ბაზრის ფასზე ისაზღვრება ნაქრობით. მაგალითად, ავიღოთ მიწის მთხრლები. მათ ეძლევათ იმდენი, რამდენსაც ამოთხრიან—თითო აქენში 80 კ.; სამუშაო დღე განსაზღვრული არაა. ამ პირობებში და ისიც სრულიად შეუგნებელი მასსა (როგორც არაა მაგ., სპარსელი და სომეხი მუშები) მუშაობს წელგაწყვეტამდე, იმდენს, რამდენსაც დრო აძლევს ნებას—12—15 საათის განმავლობაში. ამ პირობებში ხაზინებს, რა თქმა უნდა, ძვირია არ დაუჯდებოდათ საქმე. საზოგადო მუშაობაში ამგვარი არაფერი არ იყო. უმუშევრები, უმეტეს შემთხვევაში შეგნებული ხოხი, ამაზე თავის დღეში არ დათანხმდებოდა. ის თხოულობდა 8 საათის სამუშაოდღეს, არა ნაქრობით მუშაობას, არამედ ლიურს. მუშაობის გახსნის წინ ქალაქის მამები დათანხმდნენ ამაზე, თუმცა-ღა მაშინვე უნდა სკოლნოდათ, რომ ამ ჰირობებში ერთ და იგივე საქმე უფრო ძვირად დაუჯდებოდათ, ვიდრე ზევით მოყვანილ პირობებში. მიწას კაცი, თუ ერთნაირ იარაღს ხმამაღლად ორივენი, იმდენს მეტს მოთხრის, რამდენ მეტ დროის განმავლობაში იმუშავებს. საზოგადო მუშაობაში-კი 8 საათის სამუშაო დღე იყო მიღებული. აქედან აშკარაა, რომ „გატრუბულ იმედებზე“ და „ზარმაცობაზე“ ლაპარაკი სრულიად უსაფუძვლოა. ინტელიგენტების მუშაობის შესახებ გამოირკვა შემდეგი: მართალია, მათში იზინა თავი არა სასურველმა მოვლენებმა, მაგრამ, საზოგადოთ აქაც ნორმალურად მიდიოდა მუშაობა. მუშაობა ჯდებოდა თითქმის ერთნახევარჯერ იმაზე მეტი, რაც ხარჯთ-აღრიცხვაში ჰქონდა შეტანილი ქ. გამგეობას. მერე რა იყო ამის მიზეზი? აი რა: ხარჯთ-აღრიცხვაში ნაჩვენები იყო, რომ სამუშაოთ (აწერა) თითო-თითოთ უნდა წასულიყვნენ და ეძლეოდათ ლიურათ 1 მ. 50 კ., შემდეგ, როგორც საქმის გარემოებამ გამოარკვია, თითონ ქალაქის გამგეობისაგან დანიშნულ კომისიის წინადადებით, ერთ საქმეზე დადიოდა ორ-ორი. რაც უნდა გაენაყოფიერებია ამ ორ-ორის ერთად სიარულს მუშაობა, იმდენათ ვერ გაენაყოფიერებდა, რომ ორჯერ გაედიდებია. ის, რაც ხარჯთ-აღრიცხვით 15 კაპ. უნდა დამჯდარიყო, აშკარაა, ჯდებოდა 30 კ.

აი, საიდან დაიბადა განსხვავება ხარჯთ-აღრიცხვისა და დახარჯულს შორის, რომელმაც გამოიწვია იმდენი ლაპარაკი და საზოგადო ცილის-წამება უმუშევრებისადმი. ეს ყოველივე გამოარკვევს იმ შეერთებულ სხდომაზე. მიუხედავად ამისა ლაპარაკი მუშაობის შეწყვეტაზე მაინც გაგრძელდა და ბოლოს კატეგორიული გადაწყვეტილება იქნა მიღებული — საზოგადო მუშაობა უნდა შეწყვეტილ იქნას 15 ენკენის-თვემდე. ამ დადგენილებას ამართლებდნენ ეხლა მხოლოდ უფულობით.

აშკარა იყო, რომ ქალაქის საბჭომ და გამგეობამ უღალატა თავის პირველ გადაწყვეტილებას: საზოგადო მუშაობის გაფართოვების მაგიერ, მან სრულიად შესწყვიტა ის; უმუშევრებზე მზრუნველობა, რომელსაც ის იჩენდა ერთ დროს,

სხალი ღროშა № 8

უზუშევრა თბილისი.

(გაგრძელება*)

ქალაქის საბჭო, როგორც ემხნეოდა, თანაგრძნობით მიეგება უმუშევართა მოთხოვნებს (გარდა ორი-სამი ხმოსნისა), მხურვალე სიტყვებში უმუშევრებს გაბედნიერებას ჰპირდებოდნენ. ლაპარაკობდნენ 50000 მანეთიან სესხზე, ლაპარაკობდნენ ქალაქის სამუშაოების გაფართოებაზე, ლაპარაკობდნენ ქალაქის სამუშაოებში მოჯარადრების მოსპობაზე და პირდაპირ უმუშევრებთან კაპიტრის დაქერაზე, ლაპარაკობდნენ... მხოლოდ ილაპარაკეს... მაშინ ისეთი დრო იყო, რომ ყველას მუშის ინტერესის დამცელათ გამოჰყავდა თავი; მაშინ საჭირო იყო მასის თანაგრძნობის დამსახურება, — ძალას ხალხში ხედავდნენ... მაგრამ... ამდენ ლაპარაკის შემდეგ, პრაქტიკული ზომები მაინც არ მიუღიათ. მხოლოდ დადგენილება ასეთი გამოიტანეს, რომ პრინციპიალურათ თანახმანი არიან საზოგადო მუშაობის მოწყობისა.

უმუშევრები მაინც ორგანიზაციულათ შეკავშირებას აგრძელებენ... ქალაქის გამგეობასთან შეთანხმებით, 10 ივნისს, უმუშევართა კრებაში აირჩია ათი კაცი, რომლებსაც მიენდო რეგისტრაციის მოხდენა. საჭიროთ დაინახეს, — დაახლოვებით მაინც გაეგოთ უმუშევართა რაოდენობა და მათი კატეგორიები. 12 ივნისიდან სარეგისტრაციო კომისია შეუდგა საქმეს: ქალაქი გაჰყო ხუთ რაიონათ, დანიშნა დრო, და ადგილი სადაც უნდა გამოცხადებულყვენ უმუშევრები და ჩაწერილიყვენ სიებში. ცრობები იკრიბებოდა შემდეგნაირი: 1) პროფესია, 2) რამდენხანსაა უმუშევრათ, 3) ჰყავს ოჯახი შესანახი თუ არა, 4) ეროვნება, 5) საიდან ჩამოვიდნენ. რეგისტრაცია გაგრძელდა რამდენიმე კვირას; ეწერებოდნენ, როგორც ფიზიკური, ისე ინტელიგენტური შრომის ხალხი*). საჭირო იყო პირველ ყოვლისა უმუშევრების ორ უმთავრეს ჯგუფათ გაყოფა, — ფიზიკური და ინტელიგენტური შრომის მიხედვით. გარდა ამისა, რადგანაც აშკარა იყო, რომ ქალაქის თვითმართველობა ყველა უმუშევრებს არ დაკმაყოფილებდა, საჭირო იყო აგრეთვე იმის გამორკვევა, თუ ვინ არის, შედარებით, სხვაზე უფრო გაჭირებული; — უნდა ცალკე შემდგარიყო სია იმ უმუშევრებისა, ვინც დიდი ხნის განმავლობაში უმუშევრათ იყო და ვისაც, გარდა თავისთავისა, ოჯახიც ჰყავდა შესანახი. მოხდა უმუშევრების საერთო კრება, რო-

მელზედაც გამოირკვა ყველა ზევით მოყვანილ მოსაზრებების ასრულების საჭიროება. იქნა არჩეული უმთავრესი ორგანო — „უმუშევარ მუშათა საბჭო“, რომლის მოვალეობა იყო უმუშევართა ინტერესები დაეცვა სხვა-და-სხვა საზოგადო და კერძო დაწესებულებებთან მოლაპარაკების დროს. აგრეთვე დაავალეს მას, საბოლოოთ მოეთხოვა ქალაქის თვითმართველობისაგან — რადის, რა სამუშაოს და რამდენისთვის მოაწყობდა ის. ამავე დაწესებულებას მიენდო ტენიკური ხელძღმანალობა კერძოთ ფიზიკურ შრომის უმუშევრებისა.

უმუშევარ ინტელიგენტებმა მოახდინეს ცალკე კრება და აირჩიეს თავისთვის აგრეთვე ტენიკურ ხელძღვანელათ „ბიურო უმუშევარ ინტელიგენტებისა“.

ამ დროს, როდესაც უმუშევრები ორგანიზაციულათ ეწყობოდა, მოლაპარაკება ქალაქის გამგეობასთან შეუწყვეტლათ წარმოებდა. რომ „საზოგადო მუშაობა“ უნდა გამართულიყო, ამაში ყველანი დარწმუნებულნი იყვნენ; მაგრამ, როგორც ირკვეოდა, ქალაქის საბჭოს ლიბერალობა მაინცა-დამაინც დიდი არ იყო. ბევრი მოლაპარაკების შემდეგ, ქალაქის საბჭომ საზოგადო მუშაობის მოსაწყობათ პირველათ 140,000 მანეთი გადასდო. ვამბობ „პირველათ“ იმიტომ, რომ ქალაქის საბჭომ „პრინციპიალურათ“ გადაწყვიტა საზოგადო მუშაობის ფართო ნიადაგზე დაყენება... თუ რანაირათ გაამართლა მან თავისი პრინციპიალური დადგენილება, — ეს ყველამ იცის და ამაზე ქვევით მექნება ლაპარაკი. გადაწყდა, რომ, სანამ მუშაობა გაფართოვდებოდეს, სამუშაოზე უნდა დამდგარიყო მხოლოდ ერთი ნაწილი უმუშევრებისა. სულ მიღებულ-იქნა: ე. წ. შავი მუშა — 415, ხელოსნები — 115 და ინტელიგენტები — 570. ცოტა ხნის შემდეგ ინტელიგენტებს მოუმატეს კიდევ 70 კაცი.

ქალაქში დაიწყო საზოგადო მუშაობა ივნისის შუა რიცხვებში. როგორც ზევითაც ვთქვით, მაშინ საზოგადოებაში ისეთი სულიერი განწყობილება იყო, რომელიც ძლიერ უწყობდა ხელს უმუშევართა მოთხოვნების დაკმაყოფილებას. ვერავინ ვერ ბედავდა უმუშევართა, ამ რევოლიუციის არმიის, წინააღმდეგ ხმის ამოღებას; პირ-იქით, ყველა ცდილობდა თავისი თავი მუშათა ინტერესების დამცელათ გამოეყვანა. ვინც იმ ხანებში, როდესაც საზოგადო მუშაობის მოწყობის შესახებ მოლაპარაკება იყო გამართული, ქალაქის საბჭოს სხდომას დასწრებია და მოუსმენია ხმოსნების სიტყვები (მაგ. ხმ. ხატისოვი და სხ.), ის დამეთანხმება, რომ უმუშევართა მოთხოვნების წინააღმდეგ ხმა არავისგან არ დაძრულა იქ; პრესაში ულტრა რეაქციონერების ხმა (იხ. მაშინდელი „გოლ. კავკ.“ ნომრები) თანაგრძნობას ვერ პოულობდა და შეუმჩნევლათ რჩებოდა. აი, როგორ პირობებში დაიწყო საზოგადო მუშაობა...

*) იხ. „ახალი დროება“ № 6.

**) ჩაწერილების საერთო რიცხვის გაგება შეუძლებელი გახდა, რადგანაც ის სიები, სადაც შეტანილათ უმუშევრები, დაკარგულა. შეიძლება ვთქვათ დაახლოვებით, რომ სიებში შეტანილ უმუშევრების რიცხვი 5,000-მდე მაინც იქნებოდა. ეს რიცხვი იმიტომ მიმაჩნია საშუალოთ, რომ სიებში შეტანილ ინტელიგენტთა რიცხვი ვიცით, 2,500-ს უდრიდა, უნდა ვიფიქროთ, რომ დანარჩენებიც ერთი ამდენი იქნებოდა.

შესცვალა რეაქციის მორჩილებაზე. ბურჟუაზიამ თავის გზას არ უღალატა,—საითაც ქარმა მიუბერა, იქით გადიხარა. რა უნდა ექნა ამ შემთხვევაში უმუშევართა ხელმძღვანელ ორგანიზაციას?

(შემდეგი იქნება.)

ი. ბ.—ძე.

შეცდომის გასწორება

წერილში „ანარჩენი თუ სტრიალიზმი“ (№ 7 „ახალი დროება“) მეორე სვეტის ზედა ნახევარში კორექტორული შეცდომა შეგვეპარა. აქ სწერია: „პირველ-ყოფილ კომუნიზმი დედაკაცთა ბატონობით შეიცვალა,—მაშინ ადამიანები მეტ-ნაწილად მეჭოგეობით იკმაყოფილებდნენ თავს. შემდეგ მამაკაცთა ბატონობა უფალმონათური ცხოვრებით შეიცვალა. უნდა იყოს: პირველ-ყოფილი კომუნიზმი დედაკაცთა ბატონობით შეიცვალა,—მაშინ ადამიანები მეტ-ნაწილად პირველყოფილი მიწათმოქმედებით იკმაყოფილებდნენ მოთხოვნილებას; დედაკაცთა ბატონობას მამაკაცთა ბატონობა მოყვა, როცა ადამიანები მეტ-ნაწილად მეჭოგეობით ირჩენდნენ თავს. შემდეგ მამაკაცთა ბატონობა... და სხვა.“

სიტყვების ახსნა.

ა

არისტოკრატია — უმაღლესი წოდება შთამომავლობით, სამსახურით ან სიმდიდრით.

ასოციაცია — ამხანაგური კავშირი რაიმე მიზნის მისაღწევით.

დ

დუალიზმი — ფილოსოფიური სისტემა, რომელიც მსოფლიოში სცნობს ორ დასაწყისს: იდეას და მატერიას, ბოროტებას და კეთილს, სულსა და ხორცს.

დუალისტი — დუალიზმის მომხრე ადამიანი.

ი

იდეალი — ცხოვრების მიზანი, რომლისაკენაც ადამიანი მიილტვის.

ისტორია — მეცნიერება, რომელიც იკვლევს და აღწერს კაცობრიობის, ან სხვა რაიმეს წარსულს.

იდეალური — საუკეთესო, იდეალის შესაფერი.

ინიციატორი — თაოსნობის გამწევი რაიმე საქმეში, მეთაური.

ინდივიდი — კერძო პირი, კერძო არსება.

ინდივიდუალური — კერძო, რაც კერძო პირის, თუ არსების განსაკუთრებით თვისებას შეადგენს.

ინტერნაციონალური — საერთაშორისო.

კ

კინებ-მსენცია — თავი და თავი შინაარსი, დედა აზრი, სული და გული რაიმე მოთხრობის ან მოქმედებისა.

კონსერვაცია — მეტაქეობა, ქიშკობა რაიმე მიზნის მიღწევის დროს, მაგალითად, საქონლის გაყიდვის დროს, მუშაობის შოვნის საქმეში და სხვა.

კომისარი — ადმინისტრატიული წარმომადგენელი.

მ

მატროსი — მეზღვაური.

მონიში — ფილოსოფიური მიმართულება, რომელიც სცნობს მსოფლიოში ერთ დასაწყისს და ყოველგვარ ფიზიკურ და სულიერ მოვლენებს ამ ერთ დასაწყისის ორ სხვადასხვა ფორმით სთვლის.

ნ

ნეკრო — მკვდარი, მკვდარი.

ო

ოფიციალური — სტოლზე, ან ხელზე მოსამსახურე.

რ

რეზერვატი — მოხსენება საზოგადო კრების წინაშე რომელიმე მეცნიერულ ან საზოგადო კითხვაზე.

რადიკალური — ძირითადი.

რესტრუქცია — რევოლუციის ან სასახლეში მომხდარ ცვლილების დროს გაძევებულ მეფის გვარეულობის მიერ ხელახლა ტახტის დაბრუნება; აღდგენა წინანდელისა.

რემონტაცია — აღწერა, აღნუსხვა.

რევიზი — სახელმწიფოს მართვა-გამგეობის რომელიმე წეს-წყობილება.

ს

სტინია — ბუნების ძალა; ბუნების მოვლენები, მაგალითად: ქუხილი, ელვა, ქარი და სხვა.

სოფიზმი — პირველ შეხედვაზე მართალის, ნამდვილად-კი ყალბი დასკვნების გაკეთება მსჯელობის დროს; ყალბი მოხერხებული დამტკიცება რაიმესი.

სიკრები — საიდუმლო.

ტ

ტაქტიკა — რომელიმე პოლიტიკური პარტიის მოქმედება ანუ პლანი მოქმედებისა, რომელიც მტკიცეთ შეკავშირებულია პარტიის პროგრამასთან და არსებულ საზოგადო პირობებთან.

ტიპოგრაფია — სტამბა.

ტენდენცია — მიდრეკილება, ლტოლვილება, მიმართულება; რაიმე წინ აღებული აზრის განზრახ მტკიცება.

ტეორია — მეცნიერული ახსნა-დასაბუთება რომელიმე აზრის.

ფ

ფრაზა — სიტყვის ნაწყობი; სიტყვები, რომელნიც არაფერს ამტკიცებს და არავის არწმუნებს.

ფიზიკური — ის, რაც ბუნებას და მის სხეულებს შეეხება, ან მათ თვისებას შეადგენს, წინააღმდეგ სულიერისა.

ფაქტიზმი — ნამდვილი.

ც

ციტატი — წიგნიდან ან წერილიდან სიტყვა-სიტყვით ამოღებული წინადადებები.

ციკაპულიარი — საერთო განკარგულება, რომელიც ეგზავნება ხელქვეით მოხელეთ.

უ

უბრაჟიკარხი — ადამიანი, რომელიც გაფიცვის დროს ამხანაგებს ღალატობს და მუშაობას იწყებს.

შვეიცია—ევროპის ერთი სახელმწიფოთაგანი, რომელიც მდებარეობს ევროპის ჩრდილოეთი მხარეში, სკანდინავიის ნახევარ-კუნძულზე, ფინლიანდიის მეზობლათ.

განცხადებანი.

პირველი კერძო სამკურნალო
მედიცინის

ნავასარდიანისა

დაარსებულია 1880 წელს
(გორნცოვის ქუჩის პირდაპირ)
ყოველ დღე, კვირეების გარდა.
დ ი ლ ა მ ბ ი თ:

- ბ. ა. ნავასარდიანი: 11—12 ს. ქირურგ., ვენერ. (სიფილისი და საშარდ. ავადმ.).
შ. მ. ჩიქოვანი: 9 ნახევ.—10 საათ. თვალისა, შინაგან და ნერვების ავადმე.
ზ. ი. ბაბანასოვი: 10—11 ს. საბებიო, ქალთა და ბავშვთა ავადმყოფობ.
მ. ზ. ავბთისიანი: 11—12 ს. კანისა, სიფილისისა, ვენერ. და ქირურგ. ავადმე.
კ. ი. გჰელიშვილი: 11 ს. ყურისა, ცხვირისა და ყელის ავადმყოფობანი.

- ა. ვ. კარაპეტიანცი: 1—1 ნახევ. ს. შინაგანი და ბავშვის ავადმყოფობანი.
ა. ი. შჩიკოვანი: 1 ნახ.—2 ს. საბებიო, ქალთა და ბავშვთა ავადმყოფობანი.
გ. ი. გუგუშვილი: 1—2 ს. ქალისა და საბებიო ავადმყოფობანი.
ს ა ლ ა მ ბ ი თ:
ა. მ. კუზინოვი: 5—6 ს. შინაგან და ბავშვთა ავადმყოფ. და ყველიის ატრა.
ნ. ზ. აბიანცი: 6—7 ს. შინაგან ავადმყოფ.
ბ. ა. ნავასარდიანი: 7—7 ნახ. ს.
რჩევა-დარიგების ფასი ათი შაური, ლარიბთათვის უფასოდ; ფასი კონსილიუმისა და ოპერაციებისათვის მორიგებით.
სამკურნალოს დირექტორი—მედიცინის დოქტორი ბ. ა. ნავასარდიანი.

ექიმი ე. მ. ჩიქოვანი

იღებს ავადმყოფებს ყოველ-დღე 12—2 საათ.—გორნცოვის ქუჩის პირდაპირ, სახლი № 17.

„პიბოშნიკი ამერიკულ ვაზისა“

„კლო-ჟგურული“

ქ. ქუთაისში.

გვზავნი განცხადებებს და პრეის-კურანტს უფასოდ.
ზატყვისცემით ვ. ი. ტიშოვ.
(2—2)

ტელეფონი

№ 959.

მექტრო-მბეჭდავი ამხანაგობა

„შ რ მ ა“

(მისილფისის პრესბუქტი № 65)

ღებულობს ყოველგვარ
საქმებს:

ბროშურებს, გაზეთებს, აფიშებს, განცხადებებს, საქორწინო და სადარბაზო ბილეთებს, კონფერტებს ჩეკებს და ყოველგვარ სასტამბო საქმეებს.

სტამბამ მიიღო საზღვარ-გარეთიდან სხვა-და-სხვანაირი საუკეთესო ასოები.

საქმეები შესრულებული იქნება ძლიერ სუფთად და თავის დროზედ.